Waterschap Rijn en IJssel

JAARSTUKKEN 2024

Jaarverslag 2024 en
Jaarrekening 2024

Waterschap Rijn en IJssel
Postbus 148, 7000 AC Doetinchem
Bezoekadres: Liemersweg 2, 7006 GG Doetinchem
T (0314) 369 369, www.wrij.nl - info@wrij.nl

Fotografie en illustraties
Ivo Hutten; Mathijs Lansink. 'Door Waterschap Rijn en IJssel' betekent dat de foto gemaakt is door één van onze medewerkers.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord **4**

Hoofdstuk 1 Samenvatting Jaarstukken 2024 ..... **5**

Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen **9**

Hoofdstuk 3 Klimaatrobuust gebied **11**

3.1 Voorraadbeheer 11
3.2 Stedelijk gebied 11
3.3 Weersextremen 12
3.4 Systeem op orde 12

Hoofdstuk 4 Veilig gebied **13**

4.1 Beheer op maat 13
4.2 Inzicht in sterkte keringen 13
4.3 Versterking waterkeringen 14
4.4 Aangrenzend areaal 15
4.5 Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening 15
4.6 Overstromingsinformatie 15

Hoofdstuk 5 Gezonde leefomgeving **16**

5.1 Goede Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit 16
5.2 Een duurzame en doelmatige (afval)waterketen 16
5.3 Functies en emissies vormen geen belasting voor het watersysteem en de rioolwaterzuivering 17
5.4 Bovenregionaal waterkwaliteitsbeleid 18

Hoofdstuk 6 Circulaire economie & Klimaatneutraliteit **19**

6.1 Circulaire economie 19
6.2 Klimaatneutraliteit 20

Hoofdstuk 7 Bedrijfsvoering **21**

7.1 Digitale transformatie 21
7.2 Omgevingswet 21
7.3 Continue organisatieontwikkeling 21
7.4 Overige doelstellingen Bedrijfsvoering 22

Hoofdstuk 8 Jaarrekening 2024 ..... **24**

8.1 De exploitatierekening in één oogopslag 24
8.2 Balans 25
8.3 Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen 26
8.4 Toelichting op de balans 28
8.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen en risico's 33
8.6 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten 35
8.7 Exploitatierekening naar kostendragers 38
8.8 Exploitatierekening naar programma's 38
8.9 Incidentele baten en lasten 41
8.10 WNT-verantwoording 2024 41
8.11 Gebeurtenissen na balansdatum 41

Hoofdstuk 9 Verplichte Paragrafen **42**

9.1 Uitgangspunten en normen 42
9.2 Lopende en voorgenomen investeringen 42
9.3 Uiteenzetting financiering positie 42
9.4 Weerstandscapaciteit, risico's, bestemmingsreserves en voorzieningen 43
9.5 Waterschapsbelastingen 45
9.6 Kostentoerekening 45
9.7 Verbonden partijen 45
9.8 EMU-saldo 48
9.9 Risico's m.b.t. fraude en integriteit 49
9.10 Wet open overheid 49
9.11 Continuïteitsparagraaf 50

Hoofdstuk 10 Overige gegevens **51**
10.1 Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant 51
10.2 Vaststellingsbesluit 56
Kerngegevens 2024 ..... **57**
Bijlagen horende bij de Jaarstukken 2024 ..... **58**
Bijlage 1 – Staat van vaste activa 58
Bijlage 2 – Staat van langlopende leningen 59
Bijlage 3 – Renteomslag 60
Bijlage 4 – Subsidieregeling SOK 2022-2027 61
Bijlage 5 – SISA verantwoording 62
Bijlage 6 – Zuiveringsrendementen 64

Voorwoord

Het Voorwoord volgt nog

Hein Pieper
Dijkgraaf Waterschap Rijn en IJssel

Hoofdstuk 1 Samenvatting Jaarstukken 2024

Met de jaarstukken legt het college van dijkgraaf en heemraden verantwoording af aan het algemeen bestuur over de realisatie van de, in de begroting opgenomen, doelstellingen en maatregelen over het afgelopen jaar.
Hieraan is de verantwoording van de kosten en opbrengsten en de financiële positie van het waterschap gekoppeld.

Leidraad bij het werken aan de opgaven van de toekomst werd gevormd door de Watervisie 2030, het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) en het bestuursakkoord 2019-2023 '*Samen een duurzame toekomst*'. Het huidige bestuursakkoord 2023-2027 '*In vertrouwen samen vooruit*' borduurt voort op het eerdere bestuursakkoord.

Wij hebben als waterschap een goede maatschappelijke en financiële uitgangspositie en staan steeds meer in wisselwerking met onze omgeving. Mede vanuit die omgeving komen er nieuwe opgaven op ons af waarvoor een adequate organisatie nodig is.
Voor onze vier thema's en de bedrijfsvoering wordt in de navolgende hoofdstukken inzicht gegeven in de ontwikkelingen in het afgelopen jaar, de uitgevoerde activiteiten, de afwijkingen van de realisatie van de beleidsdoelen, de investeringen en de kosten die met de uitvoering zijn gemoeid.
Hieronder worden de belangrijkste toekomstgerichte ontwikkelingen per thema samengevat, aangevuld met de highlights in onze reguliere werkzaamheden in de programma's.

Thema Klimaatrobuust gebied

In 2024 is de droogteaanpak met Elke Druppel De Grond In fase 1 (EDDGI) en de aanpak met de Terrein Beherende Organisaties (TBO-aanpak) doorgezet. Deze aanpak is geëvalueerd en het vervolgprogramma EDDGI (fase 2) is vastgesteld door het algemeen bestuur. De vraag gestuurde aanpak van fase 1 wordt gecombineerd met de TBO-aanpak en uitgebreid met de gebiedsgerichte aanpak. Hiermee versnellen en verbreden we de uitvoering van de kortetermijnmaatregelen en gaan we in de komende jaren met (nog) meer grondgebruikers werk maken van de droogte aanpak.

In de landgoederenzone Baakse Beek (fase 1) wordt vanuit een integrale gebiedsgerichte aanpak een robuust en veerkrachtig watersysteem gerealiseerd op 7 landgoederen. Op een viertal landgoederen zijn al maatregelen gerealiseerd of in uitvoering.
Door het wegvallen van het Transitiefonds voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied is er onzekerheid ontstaan over de externe bekostiging van de integrale aanpak in de focusgebieden Achterhoeks Plateau (Winterswijk) en de landgoederenzone Baakse Beek (fase 2). Vanuit de samenwerking Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers wordt commitment gezocht bij alle partners om de middelen te organiseren voor versnelling van de uitvoering. Met name de bijdrage van de provincie is hierin van groot belang. Over deze bijdrage zal medio 2025 duidelijkheid komen.

In het kader van de ontwikkeling van de Koers Neerslagextremen is in 2024 voor ons gebied de bovenregionale stresstest uitgevoerd. Daarmee hebben we inzicht in de mogelijke consequenties van toenemende neerslagextremen voor ons gebied. De waterbeelden laten zien dat de impact voor ons gebied potentieel groot is. Het stroomgebied van de Oude IJssel valt daarin in het bijzonder op. We hebben deze beelden in de diverse bestuurlijke overleggen met partners besproken, ook met Duitse partners. Deze inzichten vormen de basis voor de Koers Neerslagextremen (in ontwikkeling), vormen onderdeel van de producten die we met partners ontwikkelen in het kader van 'Water en Bodem Sturend' en zijn het startpunt van de risicodialoog onder leiding van de provincie. Met deze risicodialoog wordt de basis gelegd voor de afweging van maatregelen en de financiering daarvan.

Voor de ontwikkeling van de Koers Stedelijk Gebied is in 2024 met het algemeen bestuur richting gegeven aan de stedelijke wateropgaven op basis van de analyses uit het vorige jaar. Besluitvorming volgt in het voorjaar van 2025.
Vanuit de bestuurlijke samenwerking in de Achterhoek en de Liemers is een tweetal verdiepende analyses gestart waarin we samen met gemeenten en de provincie Gelderland de uitgangspunten voor Water en Bodem Sturend voor stedelijke ontwikkeling uitwerken.

Thema Veilig gebied

In 2024 werkte het waterschap aan vier dijkversterkingsprojecten van het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP). De projecten Pannerden-Westervoort en Den Elterweg-Zutphen bevinden zich in de verkenningsfase en werkten toe naar het voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief voor Pannerdense Waard-Westervoort is in december 2024 vastgesteld en dat van Den Elterweg-Zutphen wordt in het voorjaar van 2025 vastgesteld. De plannen zijn uitgebreid met de omgeving en gebiedspartners besproken. Het project Rijnkade in Arnhem bevindt zich in de realisatiefase en is volledig emissieloos uitgevoerd. Het project Grutbroek in Doetinchem is in 2024 uitgevoerd en opgeleverd.

Landelijk staat de HWBP-alliantie voor een grote opgave om te komen tot een stabiel en voorspelbaar, maar ook betaalbaar programma. Er is meer vraag naar middelen in het HWBP dan beschikbaar. De waterschappen hebben in 2024 gezamenlijk besloten om extra middelen voor de middellange termijn (2030– 2036) beschikbaar te stellen aan het landelijk programma. Daarbij is de voorwaarde gesteld dat ook het Rijk haar aandeel in de kosten (50%) bijdraagt en gezamenlijk geïnvesteerd wordt in een voorspelbaar en betrouwbare uitvoering van het versterkingsprogramma.

De Inspectie Leefmilieu en Transport (ILT) heeft bij alle waterschappen een inspectie uitgevoerd naar de borging van de 'Te Treffen Voorzieningen' die uit de wettelijke beoordeling van onze primaire waterkeringen komen. De conclusie van de ILT is dat de uitvoering van de te treffen voorzieningen goed geborgd is in onze organisatie. Daarnaast is de toetsing van de regionale waterkeringen in 2024 bestuurlijk vastgesteld en aan de provincie aangeboden.

Begin 2024 was een periode met veel neerslag in het Rijnstroomgebied wat resulteerde in een langere periode van hoogwater in zowel het regionale watersysteem als op de rivieren. De waterkeringen hebben het hoge water goed doorstaan. Door de aanzienlijke media-aandacht kwam ons werk uitgebreid en positief in de landelijk en regionale media.

Thema Gezonde leefomgeving

In het thema Gezonde Leefomgeving staat uitvoering van maatregelen uiterlijk 2027 om invulling te geven aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) opgave centraal. Dit betreft inrichtingsmaatregelen in het watersysteem en uitbreiding van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Inrichtingsmaatregelen zijn verder uitgewerkt met name op het Achterhoeks Plateau. Het waterschap voert hiermee de maatregelen uit die het in het vigerende WBP heeft beloofd. In 2024 is door het Ministerie van I&W in samenwerking met de waterbeheerders, de KRW Tussenevaluatie uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ook in de waterlichamen in het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel nog een groot aantal doelgaten blijven bestaan na het uitvoeren van alle maatregelen die reeds uitgevoerd zijn of nog gepland staan. Opgave voor het waterschap is om te verkennen welke aanvullende maatregelen genomen kunnen worden om doelbereik dichterbij te brengen en welke partij daarvoor aan de lat staat. Dit betreft niet alleen het waterschap maar ook provincie en Rijk. Nadrukkelijk is ook een reductie van nutriënten vanuit de landbouw en vanuit grensoverschrijdende beken nodig. Tot slot is van belang te verkennen in hoeverre klimaatverandering aanleiding geeft tot het aanpassen van doelen, omdat de gestelde doelen niet meer haalbaar zijn. Dit omdat een aantal beken periodiek minder watervoerend blijken te zijn dan eerder werd aangenomen.

Thema Circulaire economie & Klimaatneutraliteit

Het waterschap heeft 88% van zijn energiebehoefte zelf duurzaam opgewekt in 2024. Een stijging ten opzichte van 62% in 2023 en 30% in 2022. Op RWZI Zutphen zijn voorbereidingen getroffen om een pilot uit te voeren voor de reductie van lachgas emissie. Lachgasemissie op onze RWZI's hebben het grootste aandeel in onze totale CO2 voetafdruk. Voor circulaire economie is de Groeifondsbeschikking ontvangen, wat betekent dat de projecten in 2024 zijn opgestart.

Bedrijfsvoering

De Omgevingswet is net als het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking getreden. Hierdoor is het projectteam Omgevingswet opgeheven en zijn de werkzaamheden opgenomen in de bedrijfsvoering.
In 2024 hebben we gewerkt aan een Strategie Digitale Transformatie voor het optimaal inzetten van digitale technologie voor onze primaire doelen. Het intern ontwikkelde Datalab speelt een belangrijke rol in de strategievorming en voor de oplossingen van de digitale transformatie voor de komende 5 jaar.
Om te komen tot een toekomstbestendige en weerbare organisatie hebben we verder gewerkt aan de doorontwikkeling van onze organisatie. Daarnaast vond in 2024 de eerste voorbereidingen plaats op de aanpassing van het belastingstel van de waterschappen per 1 januari 2026.

Programma Watersystemen

2024 was hydrologisch gezien een zeer nat jaar. Dit heeft extra inspanningen gevraagd om wateroverlast te voorkomen. Ondanks dat is het draagvlak voor de droogteaanpak groot gebleven en is de gezamenlijke droogte aanpak in 2024 conform afspraken voortgezet. Het perspectief vanuit de analyse op neerslagextremen wordt daarin meegenomen. Deelprogramma EDDGI-fase 1 is geëvalueerd en o.b.v. de conclusies is een vervolgaanpak voor fase 2 met het bestuur afgesproken. Voor de cofinancieringsmogelijkheden voor EDDGI-fase 2 wordt nog overleg gevoerd met de provincie. Voor wat betreft uitvoering van de KRW-maatregelen is de uitvoering goed op koers voor realisatie uiterlijk in 2027. In 2024 is er voor een aantal beektrajecten gestart met de uitvoering. Bijvoorbeeld Berkel Borculo-Lochem en Lochem-Almen, oplevering in 2025. Ook de Aa Strang en de Beurzerbeek benedenloop zijn in 2024 gestart en uitgevoerd. Voor de Grote Beek en de Groenlose Slinge is de planuitwerking nog gaande. Naast KRW-uitvoering heeft 2024 tevens in het teken gestaan van de midterm review doelrealisatie en de opstart van de verkenning voor de opgaven voor na 2027.

Naast de KRW-projecten is er in 2024 ook veel realisatie in Droogte aanpak projecten en Systeem op orde projecten. Voorbeelden van systeemherstel-projecten in uitvoering zijn de Landgoederenzone Baakse Beek, Elke Druppel De Grond In (EDDGI) en de Heksenlaak. Groot onderhoudsklussen die in uitvoering zijn, zijn de Procesautomatisering van de waterkwantiteitsobjecten, de renovatie van enkele onderdelen van gemaal Liemers en de renovatie van een drietal Berkelstuwen, profiel- en kwaliteitsbaggeren en het versterken van kades.

Kortom, in 2024 zijn we op koers en op stoom voor wat betreft de WBP-doelen. De grote hoeveelheid werk in uitvoering heeft geleid tot een hoge bruto realisatiegraad (153%), veel inkomsten met ook verrekeningen uit voorgaande jaren (262%) en daarmee een netto realisatiegraad van 106%.

Programma Afvalwaterketen

De rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) hebben ook dit jaar stabiel en goed gepresteerd; alle RWZI's samen hebben 99,95% aan de lozingseisen voldaan. Er zijn veel vergunningen in procedure en afgerond, en daarmee zijn wettelijke wijzigingen weer verankerd in de voorschriften. Een aantal vergunningen trajecten loopt door in 2025.
Over de volle breedte geeft de keten vorm aan de plannen en doelen voor deze WBP-periode. Aanpassing van de RWZI's (Winterswijk, Ruurlo, Lichtenvoorde en Aalten) in het kader van de KRW- doelen hebben focus. In 2024 is planvoorbereiding voor RWZI Etten gestart en is de technische nazuivering op RWZI Winterswijk in werking gegaan. Het biogasproject in Olburgen is in afrondende fase en voor uitbreiding van de slibgistingsinstallatie Nieuwgraaf het definitief ontwerp afgerond. Kansen en mogelijkheden voor een slimmere keten zijn verder uitgewerkt en met het Datalab krijgen we sneller en breder inzicht in onze data en sturingsmogelijkheden. Het op het juiste moment en tegen acceptabele kosten verkrijgen van materialen en inhuur van personeel bleven risico geven op vertragingen in projecten. Voor veel plannen is netcongestie (onvoldoende capaciteit in het landelijke elektriciteitsnetwerk) en (project)vergunningen een risico. T.b.v. het verder professionaliseren van het assetmanagement is de Koers Waterketen ontwikkeld en inhoudelijk vormgegeven. Het levert een beter beeld op van de staat van de assets en de ontwikkelingen die ons afkomen. En stelt ons in staat om het werk beter te prioriteren en producten en besluitvorming verdergaand onderbouwd voor te leggen.

Vaarwegtaak Oude IJssel

De provincie Gelderland heeft het beheer van de regionale vaarweg Oude IJssel ondergebracht bij het waterschap. We zien voor 2024 wederom een stijgende trend in het gebruik van de vaarweg door zowel de recreatie- als beroepsvaart. In samenhang met andere ontwikkelingen rondom de vaarweg zoals de toenemende recreatie en woningbouw met name in Doetinchem ontstaat druk op het ruimtegebruik en instandhouding van de vaarweg.
We hebben in 2024 uitvoering gegeven aan een aantal grote renovatieprojecten, die noodzakelijk zijn gelet op de ouderdom van deze objecten. In 2024 is de sluis en brug in Doesburg grondig aangepakt. De voorbereidingen om de resterende objecten te renoveren zijn afgerond. In 2025 gaan we deze aanpakken. Met de gemeente Doetinchem/Buha is in 2024 de samenwerking verder vormgegeven en zijn de werkzaamheden gezamenlijk aanbesteed om in 2025 het bedienings- en besturingssysteem van alle beweegbare bruggen en sluizen volledig te gaan vervangen.

Financiën 2024

De netto lasten vallen € 2,671 mln. lager uit dan begroot. Er was € 138,176 mln. begroot en de realisatie eindigt op € 135,505 mln. Dit is een realisatiegraad van 98,1% van de begroting.
Naast de reguliere bedrijfsvoering zijn er ook andere meevallers. De netto belastingontvangsten zijn € 0,160 mln. en het extra dividend is € 2,333 mln. hoger uitgevallen dan begroot. Het resultaat 2024 sluit voor inzet van bestemmingsreserves met € 3,607 mln. positief. Dit resultaat valt € 5,165 mln. hoger uit dan de begroting. Met de toevoeging uit de bestemmingsreserve Innovatiefonds wordt het resultaat na inzet van bestemmingsreserves € 3,652 mln. positief. Dit resultaat wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid (DFB).

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begroting
Kapitaallasten	32.876	32.053	32.054	31.864	-1.011
Personeelslasten	44.126	44.126	43.898	42.734	-1.392
Netto overige lasten	61.175	61.375	61.280	60.248	-926
Incidentele baten					
Arbeidsgerelateerde voorziening				658	658
Netto lasten	**138.176**	**137.554**	**137.232**	**135.505**	**-2.671**
Belastingopbrengsten	135.107	134.449	134.660	134.531	-576
Kwijtschelding	2.343	2.003	2.003	1.904	-439
Oninbaar	446	444	446	148	-298
Netto baten	**132.318**	**132.002**	**132.211**	**132.479**	**160**
Operationeel resultaat	**-5.858**	**-5.552**	**-5.021**	**-3.026**	**2.832**
Dividenden	4.300	6.443	6.633	6.633	2.333
Nog te bestemmen resultaat	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**5.165**
Algemene reserve	-1.600	-158			1.600
BR Innovatiefonds				-45	-45
BR Huisvesting	-628				628
BR DFB	670	1.049	1.612	3.652	2.982
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringsvolume 2024 per programma

Voor de onderhanden en nieuwe investeringsprojecten werken we met een netto-investeringsvolume. Onderstaande tabel geeft de realisatie van dit volume in 2024 weer ten opzichte van de begroting. De netto realisatiegraad bedraagt 112% ten opzichte van de begroting. In het najaar van 2023 zijn initiatieven gestart om de toekomstige realisatiegraad verder te verhogen. In de loop van 2024 werd het duidelijk dat de realisatiegraad hoger zou eindigen dan begroot.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	*Realisatie-graad*
Veiligheid	44.469	39.380	37.384	38.221	86%
Watersystemen	13.666	15.089	14.987	20.896	153%
Afvalwaterketen	15.307	15.230	15.213	18.706	122%
Vaarwegen *)	3.735	2.902	3.484	2.969	79%
Subtotaal bruto Investeringsvolume	**77.177**	**72.601**	**71.067**	**80.792**	***105%***
Veiligheid	33.536	28.213	26.202	27.055	81%
Watersystemen	4.102	4.102	4.102	10.726	262%
Afvalwaterketen	320	243	225	232	73%
Vaarwegen *)	3.735	2.902	3.484	2.969	79%
Subtotaal cofinanciering	***41.693***	***35.460***	***34.013***	***40.982***	***98%***
Investeringsvolume netto	**35.484**	**37.141**	**37.054**	**39.810**	**112%**

**) Voor het Vaarwegbeheer worden investeringen geraamd die jaarlijks voor 100% vergoed worden door de Provincie Gelderland. De netto-investeringen zijn derhalve per saldo € 0.*

De hogere realisatiegraad wordt verklaard door o.a.:

- Bij Watersystemen zijn we op koers en op stoom voor wat betreft de WBP-doelen. De grote hoeveelheid werk in uitvoering heeft geleid tot een hoge bruto realisatiegraad (153%), veel inkomsten met ook verrekeningen uit voorgaande jaren (262%) en daarmee een netto realisatiegraad van 106%.
- Bij Waterketen hadden we in 2024 veel projecten in uitvoering en hebben we onze investeringsambitie meer dan waar kunnen maken.

Complexe vragen leiden tot langere doorlooptijden. Hierdoor kunnen sommige projecten vertraging oplopen. Door o.a. het stikstofproblematiek en de natuurvergunningen, dus externe factoren, kunnen we in de toekomst ook vertragingen verwachten.

Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen

De belangrijkste externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de begroting 2024 hebben voorgedaan, worden hier vermeld.

Nota Ruimte en provinciale Ruimtelijke Voorstellen

Het Rijk neemt de regie op de ruimtelijke ordening weer terug. Daartoe is vorig jaar het Voorontwerp Nota Ruimte gepubliceerd. Op dit moment werkt het Rijk aan het Ontwerp Nota Ruimte dat in de zomer van 2025 gereed moet zijn. Een van de veranderingen in het voorontwerp is dat Water en Bodem niet meer sturend is maar dat 'rekeninghouden met' het devies is geworden. Verder is nog onduidelijk hoe de hoofdstukken over landbouw en natuur eruit komen te zien als gevolg van het nieuwe kabinetsbeleid. Zeker is dat het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het bijbehorende Transitiefonds zijn afgeschaft.
De provincies hebben via Ruimtelijke Voorstellen de Nota Ruimte concreet gemaakt. In Gelderland is het voorstel via de Regioarrangementen tot stand gekomen waar wij als waterschap volop aan mee hebben gewerkt. De Ruimtelijke Voorstellen worden door Rijk en provincies op dit moment uitgewerkt in Ruimtelijke Arrangementen waarin ook (mogelijk) afspraken over middelen worden gemaakt. Ook hier zijn we bij betrokken in Gelderland in de totstandkoming van de voorstellen die naar de Staten gaan.

Onzekerheid externe bekostiging wateropgaven

Met het wegvallen van het Transitiefonds voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied in 2024 en daarmee ook het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG), is onzekerheid ontstaan over de externe financiering van wateropgaven als onderdeel van integrale gebiedsprocessen. Ook valt daarmee een basis voor een samenhangende (integrale) aanpak van de opgaven in het landelijk gebied weg.
Op korte termijn heeft dit als effect dat de uitvoeringsmaatregelen later op gang komen, zoals op het Achterhoeks Plateau (gebiedsproces Winterswijk) en de landgoederenzone Baakse Beek fase 2. Medio 2025 moet duidelijk worden of externe bijdragen, met name van de provincie Gelderland, voortzetting van de planvorming en uitvoering in deze gebieden mogelijk maakt, conform de ambities uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027.

Water en bodem sturend

In navolging van de kamerbrief 'water en bodem sturend' uit 2022 heeft het nieuwe kabinet in oktober 2024 een aanvullende brief opgesteld. Hierin wordt het begrip 'water en bodem sturend' genuanceerd en gewijzigd tot 'rekening houden met'. We zijn als waterschap al gestart met een uitwerking van het begrip 'water en bodem sturend' vanuit het strategische thema 'Klimaatrobuust gebied'. Door met onze gebiedspartners gezamenlijk het begrip inhoudelijk te laden, komen we tegemoet aan de nuancering van het kabinet. De huidige focus in de uitwerking van water en bodem sturend ligt op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Kaderrichtlijn Water impulsprogramma

Omdat diverse studies laten zien dat de lidstaat Nederland naar alle waarschijnlijkheid de KRW-doelen niet gaat halen heeft het Ministerie van I&W samen met de waterbeheerders het KRW-impulsprogramma gelanceerd. Onderdeel van het KRW-impuls programma is de Tussenevaluatie die in opdracht van het ministerie samen met de regionale waterbeheerders is uitgevoerd. In het resulterende Koepelrapport wordt aangegeven dat de lidstaat Nederland een deel van de KRW-doelen niet gaat halen. Dit geldt ook voor KRW-doelen voor de waterlichamen in het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel. Omdat de situatie bij het waterschap op onderdelen afwijkt van het landelijke beeld, heeft Waterschap Rijn en IJssel een nadere analyse gedaan van het verwachte doelbereik in 2027 voor de 36 waterlichamen binnen haar gebied. Op basis van deze nadere analyse worden maatregelen uitgewerkt om doelbereik in 2027 dichterbij te brengen en/of wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om doelen aan te passen en gebruik te maken van de KRW-uitzonderingsgronden. Naast het waterschap zijn ook de Rijksoverheid, de provincies en gemeenten aan zet om aanvullende maatregelen te nemen. Naast het nemen van maatregelen heeft het waterschap een rol om op basis van haar monitoringprogramma knelpunten te signaleren en betrokken partijen daarop aan te spreken. Dit geldt met name voor emissies van stoffen vanuit landbouw en industrie en grensoverschrijdende belasting vanuit Duitsland.

KRW-opgave en de bijdrage vanuit VTH

In 2024 heeft het waterschap een start gemaakt om de KRW-opgave door te vertalen naar strategisch beleid voor de VTH-werkzaamheden (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). Dit moet resulteren in een plan van aanpak voor de korte en lange termijn. De samenwerking met de Omgevingsdiensten versterken in de aanpak indirecte lozingen is hiervan een onderdeel. De provincie Gelderland heeft een onderzoek uitgevoerd en een plan van aanpak opgesteld. In het plan van aanpak is vermeld op welke wijze de indirecte lozingsvergunningen KRW-proof worden, evenals de aanpak voor ZeerZorgwekkende stoffen (ZZS). Hierbij is ook indicatief inzicht verkregen in de benodigde capaciteit en kosten. De uitrol en integrale aanpak volgt in 2025.

Het onderzoekstraject is afgestemd met vertegenwoordigers van de provincies Gelderland en Overijssel, de waterschappen Rivierenland, Vechtstromen en Rijn en IJssel, de Omgevingsdiensten Regio Achterhoek en Regio Nijmegen en de gezamenlijke Rijn-Oost gemeenten.

Aandacht voor zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en waterkwaliteit

Landelijk en op Europees niveau neemt de aandacht voor organische microverontreinigingen en zeer zorgwekkende stoffen toe. Een van de voorbeelden is de groep van PFAS-verbindingen. Deze stoffen treffen we ook aan in ons oppervlaktewater en kunnen ook leiden tot problemen voor de drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater. Specifiek voor PFAS zet Nederland in op een Europees verbod van deze stoffen. Afgelopen jaar is de concept herziening van Richtlijn Prioritaire Stoffen gepubliceerd. Hierin komen nieuwe eisen voor de aanwezigheid van (micro)verontreinigingen in oppervlaktewater, waaronder een aantal ZZS stoffen. Vanaf januari 2024 is er een landelijke ZZS-emissiedatabase waarin bedrijven de uitstoot van ZZS in lucht en water kunnen rapporteren. Dit ondersteunt het waterschap en de omgevingsdiensten bij de beoordeling van bedrijfsrapportages op basis van de ZZS-informatieplicht voor vergunning plichtige bedrijven. De probleemstoffen voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen in het oppervlaktewater en/of het doelmatig werken van de RWZI kunnen zo eenvoudiger worden herleid tot de bron(nen).

Herziening Europese richtlijnen

Eind 2024 is de Herziening van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater vastgesteld. Deze treedt per 1 januari 2025 in werking. De aangescherpte normen voor nutriënten en de zuiveringsplicht voor medicijnresten betekenen forse investeringen voor de RWZI's in de komende planperiode. De aangekondigde herziening van de Richtlijn Prioritaire stoffen betekent dat de lijst van stoffen waarvoor een norm bestaat in oppervlaktewater steeds langer wordt. Deze laatste krijgen een plaats in de chemische toestand in het kader van de KRW.
Dit betekent dat er in de volgende planperiode ook een aanvullende KRW-opgave komt voor deze stoffen. Ondanks het feit dat we pas in volgende planperiodes aan de nieuwe regelgeving hoeven te voldoen, is het zaak dat het waterschap zich via een impact analyse voorbereidt. Daarnaast is het raadzaam om bij het uitvoeren van KRW-maatregelen te toetsen of ze 'no regret' zijn in het licht van de nieuwe regelgeving.

Landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma

In het landelijk programma is gebleken dat er voor de middellange termijn meer middelen nodig zijn om de doelstelling te behalen om de keringen in 2050 aan de norm te laten voldoen. De waterschappen hebben in 2024 gezamenlijk besloten om extra middelen voor de middellange termijn (2030– 2036) beschikbaar te stellen aan het landelijk programma. Daarbij is de voorwaarde gesteld dat ook het Rijk haar aandeel in de kosten (50%) bijdraagt en gezamenlijk geïnvesteerd wordt in een voorspelbaar en betrouwbare uitvoering van het versterkingsprogramma.

Ruimte voor de Rivier 2.0

In de afgelopen periode is door het Rijk in samenwerking met de regionale partijen gewerkt aan het programma Integraal Rivier Management. Dit is in 2024 door het nieuwe kabinet omgedoopt tot het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Het Rijk is gestart met de uitwerking ervan. Het programma moet de basis zijn voor een nieuw pakket aan maatregelen voor het toekomstbestendig maken van het rivierengebied, gericht op zowel de laagwater- als de hoogwaterproblematiek.

Hoofdstuk 3 Klimaatrobuust gebied

3.1 Voorraadbeheer

2024 op hoofdlijnen

- Kortetermijnmaatregelen:
  In 2024 is het vervolgprogramma Elke Druppel De Grond In (EDDGI) opgesteld en vastgesteld door het algemeen bestuur. De vraaggestuurde aanpak van fase 1 wordt uitgebreid met de Terrein Beherende Organisaties (TBO) en gebiedsgerichte aanpak. Via deze 3 aanpakken vergroten we de komende jaren de inzet op de kortetermijnmaatregelen die mogelijk zijn om een meer klimaatrobuust gebied te krijgen.
- Langetermijnmaatregelen:
  Vanuit de bestuurlijke samenwerking in de Achterhoek en de Liemers is een tweetal verdiepende analyses gestart waarin we samen met gemeenten en provincie de uitgangspunten voor Water en Bodem sturend uitwerken. Deze producten zijn onderdeel van het programmaplan 2025 – 2026 van de Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek & Liemers dat in 2024 is uitgewerkt en waarover in 2025 commitment wordt opgehaald bij de partners. In dit programmaplan wordt de stap gezet naar commitment van alle partners op de versnelling van de uitvoering door het benoemen van sleutelprojecten en -gebieden waarin de partners in de komende 2 jaar de uitvoering een stap verder willen brengen. Het vervolgprogramma EDDGI en onze focusgebieden Landgoederenzone Baakse Beek en Achterhoeks Plateau maken onderdeel uit van deze sleutelgebieden en -projecten.
- Integrale klimaataanpak focusgebieden:
  In de landgoederenzone Baakse Beek (fase 1) wordt vanuit een integrale gebiedsgerichte aanpak een robuust en veerkrachtig watersysteem gerealiseerd op 7 landgoederen. Op een viertal landgoederen zijn al maatregelen gerealiseerd of in uitvoering. Provincie en waterschap hebben in 2024 een verkenning afgerond voor continuering van de integrale gebiedsgerichte aanpak in dit gebied (fase2). In het integraal gebiedsproces Winterswijk is een stap gezet in het verder verfijnen van de opgaven en het opstellen van kansenkaarten voor water en bodem, landbouw en natuur. De volgende stap is het opstellen van een gebiedsvisie, een eerste integratie van de verschillende oplossingsrichtingen (in 2025). In 2024 is op een kleiner schaalniveau gestart met het maken van een plan van aanpak voor het stroomgebied van de Limbeek. We brengen zoveel mogelijk onze kortetermijn- en langetermijnaanpak van de Koers Voorraadbeheer onder in het integrale gebiedsproces via de sporen ‘Leren en Doen’ en ‘Gebiedsplan’.

  Door het wegvallen van het Transitiefonds voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied is onzekerheid ontstaan over de externe bekostiging van de gebiedsprocessen in Winterswijk, landgoederenzone Baakse Beek en de drinkwaterprojecten ’t Klooster, Haarlo-Olde Eibergen en Lochem. Vanuit de samenwerking Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers wordt commitment gezocht met en bij alle partners in de Achterhoek en Liemers om de middelen te organiseren voor versnelling van de uitvoering. Met name de bijdrage van de provincie is hierin van groot belang. In 2024 heeft de focus dan ook gelegen op het gesprek met de provincie Gelderland over welke middelen er de komende jaren beschikbaar zijn voor de uitvoering en voor welke projecten. Medio 2025 zal hier definitief meer duidelijkheid in komen.
- Aanpassen van beleid & beheer en kennisontwikkeling:
  In 2024 is het Parapluplan Peilbeheer ontwikkeld waarin benodigde ontwikkelingen beschreven staan om het peilbeheer op orde te krijgen, maar ook meer toekomstgericht. Deze ontwikkelingen liggen op het vlak van beleid, informatievoorziening en organisatie. In de uitvoering zijn er stappen gezet in het in beeld krijgen van het stuwbeheer (informatievoorziening).
  Het voorstel voor het aanpassen van het langjarig monitoringsnetwerk is gemaakt en wordt in 2025 voorgelegd aan het algemeen bestuur. Daarnaast nemen we actief deel aan een aantal kennisontwikkelingsprojecten. Een belangrijke ontwikkeling op dit vlak is de start van Interreg-project DIWA, een grensoverschrijdend project met Duitse partners op het gebied van droogte.

3.2 Stedelijk gebied

2024 op hoofdlijnen

In 2024 hebben we de koers voor stedelijk gebied inhoudelijk uitgewerkt. We hebben in een veldbezoek en een informatieavond de richting opgehaald voor de koers. De aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek zijn merendeels verwerkt in de koers. De besluitvorming van de koers vindt plaats in het eerste kwartaal van 2025.

Naast de koersontwikkeling geven we ook al uitwerking aan enkele thema’s uit de koers. We hebben in 2024 een evaluatie gehouden onder gemeenten van de notitie ruimtelijke plannen. De aanpassing van de notitie is in het najaar 2024 opgestart. Daarnaast zijn we in de samenwerkingsverbanden van Achterhoek+ en Liemers gestart met een uitwerking van water en bodem sturend in nieuwe ruimtelijke plannen. Medio 2025 verwachten we de resultaten van deze uitwerking.

In 2024 is de nieuwe visie op samenwerken aan water in de Achterhoek+ vastgesteld door alle partners (zie ook H5 Gezonde leefomgeving).

In 2024 zijn we gestart met de voorbereiding van stedelijke projecten in het kader van Zutphen Stroomt. Dat geldt ook voor de klimaatrobuuste inrichting van de vijver Gerstenkamp in Didam. Verder is de optimalisatie van het watersysteem in Beinum Doesburg uitgevoerd en leveren we een financiële bijdrage aan Arnhem klimaatbestendig.

3.3 Weersextremen

2024 op hoofdlijnen
In het project Koers Neerslagextremen is in 2024 voor ons gebied de bovenregionale stresstest uitgevoerd. Daarmee hebben we inzicht verkregen in wat toenemende neerslagextremen voor ons gebied betekenen. De waterbeelden laten zien dat de impact voor ons gebied potentieel groot kan zijn en het Oude IJssel gebied valt daarin in het bijzonder op. In het project is tevens een eerste richting van handelingsperspectieven verkend. Naast crisisbeheersing en maatregelen in het watersysteem vraagt dit voor de langere termijn ook aandacht voor keuzes in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. We hebben deze beelden in de diverse bestuurlijke overleggen met partners besproken, ook met Duitse partners. In de volgende stap wordt, onder leiding van de provincie, de risicodialoog uitgevoerd. Deze moet de basis leggen voor de maatregelen en de financiering van die maatregelen.
In 2025 werken we dit in het Koersdocument verder uit naar wat dit voor het waterschap betekent in de diverse rollen die we hebben: watersysteembeheer, crisisbeheersing, beheerder van vitale assets en de rol in de ruimtelijke ordening.

3.4 Systeem op orde

2024 op hoofdlijnen
Voor wateroverlast door inundatie vanuit oppervlaktewater zijn normen afgesproken. Wij hebben het watersysteem hieraan getoetst en lossen de knelpunten op. Het plan van aanpak voor het op orde krijgen van de overige keringen (kades) voeren we uit. Dit geldt ook voor het (meerjaren) meetprogramma bagger. Wij werken aan het op orde krijgen en houden van onze assets. Steeds vaker treffen we planten en dieren aan die een risico vormen voor de waterveiligheid, waterkwantiteit en biodiversiteit (zogenoemde plaagsoorten). Het bestrijden en/of beheersbaar houden hiervan wordt structureler aangepakt.

Wat is hiervoor in 2024 gedaan in het programma Watersystemen?
- Om het regionale watersysteem betrouwbaar te houden voor de toekomst, wordt er regulier groot onderhoud aan onze assets voorbereid en uitgevoerd. Dit betreft bijvoorbeeld de renovatie van stuwen en procesautomatisering van de waterkwantiteitsobjecten. Na de hoogwaterperiode van begin 2024 zijn bij een vijftal grote kwantiteitsgemalen inspecties uitgevoerd en zijn de geconstateerde knelpunten verholpen. Ook zijn in 2024 weer een aantal baggerprojecten afgerond (o.a. de Eefsebeek en de Vethuizense Reefse Wetering) en zijn langs deze watergangen de taluds en werkpaden hersteld.
- Een plan van aanpak voor de actualisatie van de calamiteitenplannen wateroverlast en watertekort is afgerond. Door her prioritering en niet voorziene problemen met de waterkwaliteit (PFAS-verontreiniging De Betteld en HCH-verontreiniging Twentekanaal) is er vertraging opgetreden in de daadwerkelijke actualisatie van de plannen. De actualisatie van het calamiteitenplan wateroverlast loopt parallel met de koers Weersextremen (zie 3.3).
- In het kader van het meetprogramma baggeren (Nota Waterbodem) zijn in 2022 en 2023 de watergangen in het Berkel- en Oude IJsselgebied ingemeten. Er is besloten om de resterende drie stroomgebieden in 2024 en 2025 versneld in te meten zodat er eerder inzicht is in de huidige toestand en een integrale afweging van maatregelen kan plaatsvinden in het gehele watersysteem.
- Actualisatie van de registratie van de grondwateronttrekkingen wordt voortgezet om een actueel en compleet beeld van de omvang en ligging van de onttrekkingen in ons werkgebied te krijgen.

Hoofdstuk 4 Veilig gebied

4.1 Beheer op maat

2024 op hoofdlijnen
Begin 2024 werden we geconfronteerd met hoge waterstanden op de rivieren. Mede door adequaat handelen van onze organisatie zijn er geen grote bijzonderheden opgetreden en hebben onze waterkeringen de verhoogde waterstand goed doorstaan. Leerpunten zijn de inzetbaarheid van mensen bij langdurig hoogwater en het later moeten afhandelen van reguliere werkzaamheden.
Samen met het natte voorjaar van 2024 heeft dit ertoe geleid dat keringen later zijn gemaaid.
Het maaionderhoud verliep moeizaam en leidde soms tot spoorvorming en het bleek soms een uitdaging om maaisel van de dijk te verwijderen. Dit heeft geen grote gevolgen gehad aangezien de laatste inspectie 'grasbekleding' in 2024 liet zien dat de grasmat op onze dijken in goede staat is.

Om de borging van de zorgplicht aan te tonen is de Integrale Veiligheidsrapportage waterkeringen over het jaar 2023 (IVR 2023) opgesteld, waarbij het waterschap uiteenzet op welke manier zij invulling geeft aan de eisen vanuit de Omgevingswet. Deze rapportage is in april 2024 vastgesteld en in mei ter verantwoording aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en provincie Gelderland gestuurd.
Er zijn geen waterveiligheidsissues geconstateerd. Wel aandachtspunten om instandhouding van de keringen beter te laten verlopen. Deze aandachtspunten zijn in 2024 geadresseerd. Zo hebben we een overzicht gegeneerd van de benodigde kennis van functionarissen binnen de zorgplicht en zijn er nieuwe afspraken gemaakt over het afhandelen van schades.
In de IVR 2024, die momenteel wordt opgesteld, zijn deze acties nader beschreven en wordt een compleet waterveiligheidsbeeld beschreven. Het waterschap voldoet in 2024 aan het grootste deel van de gestelde eisen. Aandachtspunt blijft het tijdig afhandelen van schades. Ondanks dat de herstelacties niet allemaal binnen de daarvoor gestelde termijnen hebben plaatsgevonden, blijkt uit de thema-inspectie gras dat de grasmatkwaliteit in 2024 is verbeterd. 93.1% is namelijk als gesloten beoordeeld.

In 2023 heeft er een herijking plaatsgevonden van het kader zorgplicht. In 2024 heeft dit ervoor gezorgd dat 'beoordeling' en 'object-+systeembeveiliging' onderdeel uitmaken van de zorgplichtrapportage. Intern heeft dit geresulteerd in twee procescoördinatoren die toezien op het implementeren en naleven van de nieuwe eisen.

In augustus en september 2024 zijn de coupures in primaire keringen proefgesloten. Op kleine aandachtspunten na is dit goed verlopen. Het assetmanagementsysteem heeft in 2023 voor het eerst inzicht verschaft in de onderhoudsstatus van alle waterkerende kunstwerken. In 2024 is hierop gestuurd en hebben we een realisatiegraad van 97% bereikt.

4.2 Inzicht in sterkte keringen

2024 op hoofdlijnen
De beoordeling van onze primaire waterkeringen is eind 2022 afgerond en vastgesteld door ons college.
Er is in 2024 een vertaling van de wettelijke beoordeling gemaakt naar 'te treffen voorzieningen' (TTV) en er wordt gewerkt aan de uitvoering ervan. Circa 75% van alle TTV zijn gestart of uitgevoerd.
De ILT heeft bij alle waterschappen een inspectie uitgevoerd naar de borging van de TTV uit de beoordeling. De hoofdconclusie van de ILT is dat de uitvoering van de te treffen voorzieningen goed geborgd is in onze organisatie maar dat de verantwoording in de jaarlijkse veiligheidsrapportage aandacht behoeft.

De eerste versie van de 'continu inzicht viewer' die in calamiteitensituaties extra inzicht verschaft is gelanceerd. Deze maakt het mogelijk op basis van de actuele waterstand aan de hand van data uit de beoordeling een 'live' weergave van de sterkte van waterkeringen weer te geven.

De toetsing van de regionale keringen is bestuurlijk vastgesteld en aangeboden aan de provincie Gelderland.

Er is in 2023 een grondwatermonitoringsnetwerk nabij de primaire kering geplaatst in normtraject 48-1 en deels in traject 50-1. Deze is gekoppeld aan het waterschapbrede monitoringsysteem. Na evaluatie is in 2024 besloten en zijn de voorbereidingen getroffen om het netwerk uit te breiden naar het gehele areaal. In 2025 gaan we over tot plaatsing hiervan.

4.3 Versterking waterkeringen

2024 op hoofdlijnen

HWBP-opgave

De doelstelling is dat de primaire keringen in 2050 voldoen aan de norm uit de Waterwet. Voor primaire keringen is er een viertal lopende dijkversterkingsprojecten: Den Elterweg Zutphen, Grutbroek Doetinchem, Pannerdense Waard-Westervoort en Rijnkade Arnhem. Deze projecten zijn onderdeel van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

HWBP voor sterke dijken

Waterschap Rijn en IJssel
WATERBEHEER: VEILIG EN OP MAAT

Project Den Elterweg-Zutphen

In 2024 is de verkenningsfase uitgevoerd en een concept Voorkeursalternatief (VKA) opgesteld. Het concept VKA is met omwonenden, grondeigenaren en gebiedspartners in het kader van het participatieproces uitvoerig besproken. Er zijn geen zienswijzen ingediend en het VKA wordt begin 2025 ter vaststelling aan het college aangeboden.

Project Rijnkade Arnhem

2024 stond in het teken van de uitvoering van het project. De geselecteerde aannemerscombinatie heeft het project voortvarend en emissieloos uitgevoerd. Door de gefaseerde aanpak is de waterveiligheidsopgave al in 2024 afgerond en wordt de ruimtelijke inpassing en afwerking in 2025 gerealiseerd.

Project Pannerdense Waard-Westervoort

In 2024 is het concept VKA opgesteld en dit heeft ter inzage gelegen. Een 18-tal belanghebbenden hebben een zienswijze ingediend. Er is een nota zienswijze opgesteld waarin is aangegeven of en hoe we de zienswijze meenemen naar de vervolgfase. Het college heeft het VKA in december vastgesteld.

Project Industrieterrein Grutbroek Doetinchem

In 2024 is het project uitgevoerd en opgeleverd. De uitvoering van het project is afgestemd met het groot onderhoud aan de sluizen van Doesburg waardoor de overlast voor de bedrijven die gebruik maken van transport over water kon worden beperkt.

Ontwikkelingen landelijke alliantie
Landelijk staat de HWBP-alliantie voor een grote opgave om te komen tot een stabiel en voorspelbaar, maar ook betaalbaar programma. De waterschappen hebben in 2024 gezamenlijk besloten om extra middelen voor de middellange termijn (2030– 2036) beschikbaar te stellen aan het landelijk programma onder de voorwaarde dat ook het Rijk haar aandeel in de kosten (50%) bijdraagt. Daarbij werken we aan het uitwerken van het 'Actieplan Toekomstgericht HWBP'.

Regionale keringen
Onze *regionale keringen* dienen in 2030 te voldoen aan de norm zoals gesteld door de provincie. De toetsing van de regionale keringen is in 2024 afgerond en bestuurlijk vastgesteld, in 2025 vertalen we dit naar een verbeterprogramma. Vooruitlopend op dit verbeterprogramma is er, gelet op de synergievoordelen, met Natuurmonumenten besloten een deeltraject in Vierakker versneld te verbeteren. De plannen zijn in 2024 uitgewerkt en vastgesteld. In 2025 gaan we het plan realiseren.

4.4 Aangrenzend areaal

2024 op hoofdlijnen
In 2024 Is het Rijksprogramma Integraal Riviermanagement vastgesteld. Het nieuwe kabinet heeft dit programma omgedoopt tot 'Ruimte voor de Rivier 2.0'. In 2025 wordt dit verder uitgewerkt. In 2026 zijn de eerste besluiten gepland over de lange termijn afvoerverdeling en ook over de rivierbodemligging.

Dijkring 48 - gelegen aan de noordzijde van de Rijn - beslaat in totaal 98 kilometer waterkering, waarvan 53 kilometer in Nederland en 45 kilometer in Duitsland ligt. Voor de bescherming van het Nederlandse achterland van dijkring 48 zijn wij mede afhankelijk van Duitse dijken. Vanuit dit perspectief is het van groot belang om een strategie te bepalen in samenhang met Nederlands en Duits beleid.
Als waterschap hebben we een actieve rol in de uitwerking van een in 2021 door de 'Arbeitsgruppe Hochwasser' opgesteld werkprogramma. In 2024 is door de Arbeitsgruppe begonnen met de voorbereiding van een werkconferentie in 2025 waarbij wordt teruggeblikt op de resultaten uit de afgelopen periode en vooruit wordt geblikt op de komende jaren. Inzet is om op deze conferentie de samenwerking in de Arbeitsgruppe met 5 jaar te verlengen middels een nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

4.5 Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening

2024 op hoofdlijnen
We dragen zorg voor de actuele en passende waterinformatie ten behoeve van de processen voor de ruimtelijke ordening om zo te stimuleren dat een goede afweging van risico's plaats kan vinden. Wat er in de directe omgeving van de kering gebeurt, kan van invloed zijn op de waterveiligheid van ons gebied of op de instandhouding van onze waterkeringen.
Vanuit de 'bodem en water sturend gedachte' hebben we 2024 geparticipeerd in de landelijke beleidsontwikkeling voor beschermingszones van waterkeringen, de zogenaamde 'Profielen van Vrije Ruimte'. Dit traject loopt door in 2025. 'Hoeveel ruimte voor onze waterkeringen willen we reserveren naar de toekomst?' en 'Hoe gaan we hiermee om?" zijn hierbij centrale vragen.

4.6 Overstromingsinformatie

2024 op hoofdlijnen
Ten behoeve van beleidsvorming en crisisbestrijding werken we in 2024 verder aan een modelinstrumentarium voor overstromingsscenario's. De modellen en dijkdoorbraakscenario's voor alle vijf dijkringen zijn in 2024 opgeleverd.
In 2024 is, als onderdeel van de 'Koers Neerslagextremen' de zogenaamde bovenregionale stresstest uitgevoerd. Hierin is inzichtelijk gemaakt wat toenemende neerslagextremen, zoals in Limburg zomer 2021, voor ons gebied kunnen betekenen.

Hoofdstuk 5 Gezonde leefomgeving

5.1 Goede Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit

2024 op hoofdlijnen Systeem op Orde
Er zijn waterbodemkwaliteitsmetingen gedaan in de KRW-waterlichamen waarvan het vermoeden was dat de voedselrijke sliblaag een knelpunt is voor het doelbereik. Deze meetgegevens zijn in 2024 nader uitgewerkt om te komen tot een baggerprogramma 'kwaliteitsbaggeren'. De uitvoering hiervan wordt projectmatig opgepakt zodat het voedselrijke slib voor 2027 ook daadwerkelijk verwijderd wordt. In 2024 is het groot onderhoud aan de Vethuizense Reefse Wetering (gemeenten Montferland/Oude IJsselstreek) afgerond.

2024 op hoofdlijnen Schoon en gezond
In 2024 is de herinrichting van de Aa Strang, het systeemherstel in de Beurzerbeek benedenloop en het systeemherstel van de Heksenlaak afgerond. De uitvoering is gestart in de Berkel, Borculo-Lochem en Lochem-Almen. In beide projecten zijn al veel van de maatregelen uitgevoerd, maar de afronding en oplevering vindt plaats in 2025. Op het Achterhoeks plateau zijn de KRW- en Natuurwateropgaven verder uitgewerkt. Hierbij hebben we uitgewerkt welke maatregelen bijdragen aan KRW-doelbereik en welke maatregelen van belang zijn voor de doelen voor Natuurwateren. Maatregelen die nodig zijn voor KRW-doelbereik worden uiterlijk 2027 uitgevoerd.

De inhoudelijke uitwerking van de ontbrekende feitenbladen voor de Natuurwateren op het Achterhoeks Plateau zijn in concept gereed. Tevens zijn de feitenbladen voor de Veluwse Beken aangepast ten aanzien van begrenzing en maatregelen en in concept gereed. Voor alle bestaande feitenbladen is de naamgeving aangepast naar Natuurwateren (voormalig HEN/SED wateren). In 2025 volgt een bestuursvoorstel ter vaststelling.

In 2023 zijn het beleidskader voor Biodiversiteit en de Visie op onderhoudspaden bestuurlijk vastgesteld. De verkenning naar mogelijke arrangementen voor het realiseren van brede onderhoudspaden is in 2024 afgerond. De implementatie van het biodiversiteitsbeleid loopt door in 2025 met omvorming van o.a. de RWZI-terreinen naar een meer biodivers onderhoud en inrichting. In 2025 wordt extra capaciteit ingezet voor de pilot van 70 km van smal- naar breedspoorpaden.

5.2 Een duurzame en doelmatige (afval)waterketen

2024 op hoofdlijnen Water op maat
In 2024 is de uitwerking van de KRW-opgave voor de RWZI's Winterswijk, Ruurlo, Lichtenvoorde, Aalten en Etten voortgezet. Naar verwachting worden alle maatregelen binnen de planperiode en het beschikbare budget gerealiseerd. Wel is geconstateerd dat netcongestie en stikstofdepositie (verlenen van vergunning) een risico vormen, waarvoor we zoeken naar effectieve beheersmaatregelen. Op RWZI Winterswijk is de technische nazuivering eind 2024 opgestart. Voor RWZI's Ruurlo en Lichtenvoorde zijn de technische nazuiveringen ontworpen. Voor RWZI Aalten is de KRW-opgave uitgewerkt, waarbij de kansrijkheid voor de realisatie van een "RWZI van de toekomst" (klimaatneutraal en circulair zuiveringsconcept) is verkend. Besluitvorming volgt in 2025. Op RWZI Etten is een toekomstverkenning uitgevoerd naar de integrale opgaven (zoals verandering in het aanbod van afvalwater, instandhouding) waarbinnen de KRW-opgave wordt meegenomen. Ook daarvoor zal besluitvorming in 2025 plaatsvinden.

In de regio Achterhoek+ werkt het waterschap samen met gemeenten aan de wateropgaven in de afvalwaterketen. In 2023 is binnen Achterhoek+ de nieuwe afstemmingsstructuur met beleidstafels voor Water & Riolering en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie van start gegaan. Door de introductie van de beleidstafel Water en Riolering hebben waterkwaliteit en de afvalwaterketen regionaal weer een volwaardig podium gekregen. In 2024 is de nieuwe bestuurlijke visie op samenwerken aan Water voor Achterhoek+ vastgesteld. In 2024 en ook de komende periode wordt via een ketenaanpak gewerkt aan het bereiken van KRW-doelen. Hiernaast is er ook aandacht voor de kwaliteit van het stedelijk water.

Met 10 gemeenten werkt het waterschap samen in het Regionaal Meetsysteem Rijn en IJssel (RMRIJ) aan inzicht in het functioneren van de waterketen, het verbeteren daarvan en het slim inzetten van maatregelen. Het data-analyseplatform dat samen met ons eigen Datalab opgezet wordt, maakt uitwisseling van gegevens tussen de deelnemers mogelijk. De samenwerking RMRIJ is afhankelijk van de specifieke expertise van o.a. data-analist en de meetnetbeheerkennis. Ook wordt de vraag naar deze expertise groter. Acties om deze kwetsbaarheid te verkleinen zijn uitgewerkt. Een deel is reeds uitgevoerd en een deel volgt de komende jaren. In 2024 heeft de gemeente Berkelland aangegeven in het nieuwe jaar ook toe te treden tot deze samenwerking.

2024 op hoofdlijnen Slimme keten
De slimme rioolgemalenregeling ten behoeve van de KRW-opgave die samen met de gemeente Winterswijk, Oost-Gelre en ons Datalab wordt ontwikkeld is live. De resultaten zijn positief en conform verwachting. Door deze technische regeling wordt afvalwater gelijkmatiger naar de RWZI aangevoerd. Dit zorgt voor een beter functionerende RWZI.
Er is een groot aantal operationele dashboards ontwikkeld die helpen om zuiveringsinformatie inzichtelijker te presenteren en beter op orde te krijgen. Ook zijn onze zuiveringstechnici getraind in het ontwikkelen van hun eigen dashboards. Dit tezamen geeft een belangrijke bijdrage aan het inrichten van slimmere procesregelingen. Belangrijk aspect bij dit alles blijft cybersecurity, waarbij de gekozen lijnen in de uitrol van de procesautomatisering vooralsnog een goede basis lijken.
Tot slot zijn er stappen gezet voor een professioneler assetmanagement. De Koers Waterketen heeft vorm en inhoud gekregen. Voor alle assets zijn o.a. de huidige staat, ontwikkelingen, opgaven in kaart gebracht. Dit geeft sturing aan de operationele werkprocessen en tegelijk geeft het inzicht in afwegingen rond investeringen. Dit biedt een betere onderbouwing bij besluitvorming.

5.3 Functies en emissies vormen geen belasting voor het watersysteem en de rioolwaterzuivering

2024 op hoofdlijnen Schoon en gezond
Voor het bereiken van de KRW-doelen voor grond- en oppervlaktewater hebben verschillende partijen een deel-verantwoordelijkheid: Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten, landbouwsector, industrie en Duitsland. Het waterschap draagt hieraan bij door de in het WBP geprogrammeerde KRW-maatregelen en door monitoring en kennisdeling over (afstand tot) doelbereik en handelingsperspectief. In 2024 is de rapportage van Wageningen Environmental Research (WEnR) afgerond over de modelmatige berekening van de restopgave voor nutriënten voor de verschillende bronnen waaronder landbouw.

Met de agrarische sector is de samenwerking voortgezet, o.a. via de Vruchtbare Kringloop - Oost, EDDGI, het Markemodel en Kunstmestvrije Achterhoek. Voor verdere gezamenlijke kennisontwikkeling over emissieroutes en handelingsperspectief onderhoudt het waterschap nauwe contacten met de landbouwsector, gebieds- en kennispartners. Vanuit Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW) – Impuls zijn we in 2024 gestart in de gebieden Vragender-Lievelde (o.a. uitgebreide waterkwaliteitsmonitoring), in ‘t Klooster (in samenhang met het lopende gebiedsproces) en met een bodemgezondheidsonderzoek (Innovatiecentrum De Marke). Het project EDDGI-bodem is (in samenwerking met provincie Gelderland) opgestart voor het werken met agrariërs aan het vasthouden van water en stoffen via het verbeteren van de bodemgesteldheid. De arrangementen voor onderhoudspaden zijn verkend om tot uitvoer van een pilot over te kunnen gaan en voor EDDGI 2.0 is de basis gelegd. Het waterschap heeft via de Unie inbreng geleverd voor toekomstig landbouwbeleid, o.a. met de opgestelde prepositie 8e Actieprogramma Nitraat.

2024 op hoofdlijnen Water op maat
In 2024 is de urgentie toegenomen om de emissie van schadelijke stoffen vanuit de afvalwaterketen te verminderen. Vanuit het KRW-impuls programma is er extra aandacht voor normoverschrijding van stoffen in oppervlaktewater door emissies uit de afvalwaterketen. Bovendien is nieuwe regelgeving aangekondigd in de vorm van de Herziening Richtlijn Prioritaire Stoffen en de Herziening Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Naast het waterschap zijn meerdere organisaties verantwoordelijk voor het beheersen van emissies van stoffen uit de keten: niet alleen op de RWZI, maar ook bij de bron. Gemeenten en omgevingsdiensten zijn belangrijke ketenpartners. Daarom is het waterschap in 2024 gestart met een traject om te komen tot een samenhangende ketenaanpak om invulling te geven aan de gezamenlijke KRW-opgave.

De aanpassingen aan de vier RWZI’s (Winterswijk, Ruurlo, Lichtenvoorde en Aalten) ligt op koers.
In 2024 is voor RWZI Etten inzichtelijk gemaakt hoe de groei van afvalwater opgevangen kan worden binnen de lozingsruimte voor RWZI Etten. Generiek is het beeld dat veel gemeenten plannen hebben voor woningbouw of uitbreiding van bedrijventerreinen wat resulteert in een groei van afvalwater. Tot nu toe werd voorzien om via maatregelen in de bedrijfsvoering te voldoen aan de KRW. Afgelopen jaar is daar bijgekomen dat de lozing van de installatie van Waterstromen Etten impact heeft op de stabiliteit van het zuiveringsproces van de RWZI. Door deze omstandigheid is duidelijk geworden dat er maatregelen nodig zijn in de keten (o.a. het afkoppelen van regenwater) en aan de RWZI om de groei op te kunnen vangen binnen de huidige lozingseisen.

5.4 Bovenregionaal waterkwaliteitsbeleid

2024 op hoofdlijnen Implementatie Europese en landelijke regelgeving
Naar aanleiding van diverse rapportages is in 2023 het KRW-impuls programma gestart om KRW-doelbereik dichterbij te brengen. Onderdeel van de KRW-impuls is de Tussenevaluatie die in opdracht van het Ministerie is uitgevoerd en gerapporteerd in een eindrapport (het Koepelrapport). Op basis van dit Koepelrapport is Waterschap Rijn en IJssel gestart met een nadere analyse van het verwachte doelbereik voor de KRW-waterlichamen in haar gebied. Ook voor waterschap Rijn en IJssel geldt dat niet alle doelen gehaald worden en dat aanvullende maatregelen voor doelbereik nodig zijn. Wanneer aanvullende maatregelen niet mogelijk zijn kunnen, mits goed gemotiveerd, de doelen aangepast worden (technische doelaanpassing) of kan gebruik gemaakt worden van uitzonderingsgronden die de KRW kent. Een en ander wordt uitgewerkt in een werkplan voor de periode 2025-2027. Maatregelen die een structurele investering met zich meebrengen worden geprogrammeerd voor de volgende planperiode.
De Herziening van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater is op Europees niveau vastgesteld en treedt per 1 januari 2025 in werking. Dit gaat met name voor onze RWZI's ingrijpende gevolgen hebben door aanscherping van de effluent-eisen ten aanzien van nutriënten en organische microverontreinigingen. In 2025 wordt de implementatie in de Nederlandse wetgeving verder uitgewerkt. Het benodigde investeringsvolume wordt uitgewerkt en meegenomen in de planvorming voor de volgende planperiode.

2024 op hoofdlijnen Beïnvloeding beleidsontwikkeling
Waterschap Rijn en IJssel is zowel ambtelijk als bestuurlijk aangehaakt bij bovenstaande ontwikkelingen op het gebied van de KRW-impuls (waaronder de opvolging van de KRW Tussenevaluatie), en de Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Via deelname aan regionale (Samenwerking in Rijn-Oost verband voor de KRW) en landelijke gremia (Commissie Waterketens en Emissies van de Unie van Waterschappen) wordt geanticipeerd op nieuwe ontwikkelingen en invloed uitgeoefend op (de implementatie van) nieuw nationaal en Europees beleid.

Hoofdstuk 6 Circulaire economie & Klimaatneutraliteit

Waterschappen merken de gevolgen van de klimaatverandering in het dagelijks werk. Ons waterschap wil in 2025 energieneutraal zijn. Het bestaande systeem van grondstoffen winnen, produceren, consumeren en afdanken - de lineaire economie - is eindig en niet duurzaam. Het waterschap wil bijdragen aan een circulaire economie, waarin afgedankte materialen en producten als grondstoffen in de kringloop blijven.

Het waterschap heeft een vastgestelde visie en strategie voor Circulariteit en Klimaatneutraliteit (CE&KN) voor de periode 2024-2027. De strategie kent twee sporen:

- Het eerste spoor betreft het in gang zetten van de transitie naar klimaatneutraal en circulair werken. In de eerste jaren wordt de nadruk gelegd op het klimaatneutraal en circulair uitvoeren van projecten. Dit heeft impact op de projectcyclus: het opstellen van een projectopdracht door opdrachtgevers, de planuitwerkingsfase door de unit projecten en de uitdaging om deze opdracht in de markt uit te zetten (door projecten en inkoop).
- Het tweede spoor betreft uitvoering van maatregelen gericht op klimaatneutraliteit en circulariteit. Dit zijn zowel lopende projecten (o.a. windturbine Zutphen en uitbreiding slibgisting Nieuwgraaf) maar ook nieuwe projecten zoals methaan afvangen en stikstof- en fosfaat terugwinning.

In de visie en strategie zien we een verbreding van energieneutraliteit naar klimaatneutraliteit. Klimaatneutraliteit gaat niet alleen over energieneutraliteit maar o.a. ook over broeikasgasemissie op RWZI's en emissie bij de bouw van assets.

6.1 Circulaire economie

2024 op hoofdlijnen Circulair inkopen en werken

Belangrijk onderdeel van de visie en strategie is klimaatneutraal en circulair bouwen. Binnen het HWBP is hier al ervaring mee opgedaan, zoals het emissie loos (elektrisch) uitvoeren van de dijkversterking aan de Rijnkade in Arnhem.

Eind 2024 is er een transitieplan opgeleverd, waarin beschreven staat hoe breder binnen het waterschap invulling gegeven wordt aan klimaatneutraal en circulair bouwen. Het transitieplan is door en voor de betrokken medewerkers opgesteld, met o.a. input van inkoop, opdrachtgevers en projectleiders.

2024 op hoofdlijnen maatregelen circulariteit

Sinds oktober 2019 is de Grondstoffenfabriek Zutphen voor de productie van Kaumera een feit. Om de ontwikkeling van Kaumera verder vorm te geven en uit te bouwen is eind 2023 ingestemd met de oprichting van een coöperatie met de koploperwaterschappen en Start-up B.V. vanuit de coöperatie met Royal HaskoningDHV. Zowel de Kaumera Coöperatie UA als de Kaumera Sales & Services B.V. zijn in 2024 verder vormgegeven. De Kaumera Sales & Services B.V. is inmiddels gehuisvest in het gebouw van KWR/Aquaminerals te Nieuwegein.

Streven is naast de Kaumera ook het slibextract (het slib dat resteert na extractie van Kaumera) van de Grondstoffenfabriek in Zutphen nuttig toe te passen. Hiervoor is in 2024 een registratie verkregen op de bijlage Aa van de uitvoeringsregeling meststoffenwet, wat betekent dat het slib kan worden verhandeld en toegepast als meststof.

Onderdeel van de visie en strategie CE&KN is een open houding voor kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld wanneer cofinanciering beschikbaar is om circulaire maatregelen een stap verder te brengen. Op 24 februari 2023 heeft het kabinet positief besloten over de Groeifondsaanvraag 'Groeiplan watertechnologie'. Onderdeel van deze aanvraag zijn de volgende projecten van Waterschap Rijn en IJssel:

a. RWZI Aalten: Stap naar een zuivering van de toekomst.
b. Energie- en Grondstoffenfabriek InnoFase: winning van stikstof en fosfaat.
c. Kaumera: Ontwikkeling en realisatie van de Kaumera valorisatie unit.

Voor deze projecten is nadien (op basis van het algemeen bestuursbesluit van 8 november 2022) een subsidiebeschikking aangevraagd. Deze beschikking is in juli 2024 verleend door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

In lijn met bovenstaande projecten is in 2024 succesvol de tweede fase van het NoChemNAR project uitgevoerd naar de terugwinning van stikstof uit de geconcentreerde afvalwaterstroom van de slibgisting op de RWZI InnoFase te Duiven. Op basis van de resultaten van deze pilot wordt toegewerkt naar besluitvorming over de winning van stikstof. Een pilot naar de winning van fosfaat in de vorm van vivianiet is uitgevoerd bij waterschap Limburg. Met de waterschappen Brabantse Delta en Limburg wordt gesproken over een samenwerking om het concept voor winning van deze grondstof een stap verder te brengen.

6.2 Klimaatneutraliteit

2024 op hoofdlijnen Energieneutraal in 2025
De windturbines op RWZI Nieuwgraaf-Duiven hebben een heel kalenderjaar groene stroom geproduceerd. De jaaropbrengst van 2024 is lager dan het langjarig gemiddelde door relatief weinig wind. De gistingsinstallaties op vier RWZI's hebben bovengemiddeld geproduceerd waardoor de totale opwekking van duurzame energie conform begroting is.
Het energieverbruik van het waterschap is licht gestegen door de vele neerslag en het hoge water waardoor (watersysteem en waterketen) gemalen meer hebben verpompt en de RWZI's meer water hebben verwerkt. Het percentage energieneutraliteit komt uit op 88%. Een stijging ten opzichte van 62% in 2023 en 30% in 2022.

De voorbereidingen voor de windmolen in Zutphen gaan door maar het is vooral wachten op behandeling van de beroepen die zijn ingesteld bij de Raad van State. Het project heeft al flinke vertraging opgelopen en de oplevering van de windmolen is op zijn vroegst in 2026. Vanwege netcongestie is het niet mogelijk om alle drie de windmolens van windpark IJsselwind aan te sluiten op het elektriciteitsnet. Door de ontwikkeling van een Smart Energy Hub kunnen netaansluitingen van meerdere deelnemers gedeeld worden waardoor drie windmolens wel hun stoom op het elektriciteitsnet kunnen leveren.
Bij de verkenning naar de mogelijkheid van extra windenergie in Duiven zijn verdere stappen gezet. Zo is contact geweest met de provincie Gelderland. De provincie doet in 2025 uitspraak of windmolen(s) op of nabij InnoFase mogelijk zijn in verband met de populatie van de Wespendief.

Om de biogasproductie te verhogen is de gisting van RWZI Olburgen geoptimaliseerd. Het ontwerp voor de uitbreiding van de gisting op RWZI Nieuwgraaf-Duiven is uitgewerkt.

Door een nieuw prioriteringssysteem hebben waterschappen meer kans om aanspraak te maken op nog vrije capaciteit op het elektriciteitsnet. Dit heeft nog niet tot het gewenste resultaat geleid, mede omdat er geen vrije capaciteit beschikbaar is.

2024 op hoofdlijnen Inzet energietransitie in de regio
We zien in de praktijk dat relatief weinig initiatieven van derden daadwerkelijk tot realisatie komen. Dit heeft ertoe geleid dat het waterschap bij nieuwe initiatieven aan de voorkant goed meekijkt naar de haalbaarheid van een initiatief om onze uren effectief in te zetten.

Op InnoFase in Duiven heeft het waterschap een intentieovereenkomst getekend om deel te nemen aan een (virtuele) Smart Energy Hub. Daarbij worden afspraken gemaakt over de verdeling van het beschikbare vermogen van alle deelnemers. Dat is bedoeld om vraag en aanbod van stroom zo op elkaar af te stemmen dat minder piekbelasting op het elektriciteitsnet optreedt.

2024 op hoofdlijnen Emissiereductie
Emissie van methaan is een grote broeikasgas emissiebron van het waterschap. Bij de uitbreiding van de slibgisting op RWZI Nieuwgraaf-Duiven wordt het afvangen van methaan als een optie in het project meegenomen.

In de strategie Circulaire economie en Klimaatneutraliteit is een pilot opgenomen voor lachgasemissiereductie. Deze pilot wordt gedaan op RWZI Zutphen. Het is aannemelijk dat het reduceren van lachgas op de zuivering mogelijk is met het optimaliseren van procesinstellingen van de beluchting. Om hierop te sturen zijn verschillende sensoren en analyzers besteld waardoor de pilot begin 2025 opgestart kan worden. De pilot zal het waterschap uitvoeren in samenwerking met de Unie van Waterschappen. De Unie heeft voor het versnellingsprogramma lachgas een subsidie ontvangen die 50% van de kosten dekt voor aanschaf van de sensoren en analyzers.

In 2024 is het dijkversterkingsproject Rijnkade emissie loos uitgevoerd. Het project is landelijk een voorbeeldproject en heeft veel bezoekers gekregen van medeoverheden en marktpartijen.

Hoofdstuk 7 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering ondersteunt en begeleidt de organisatie op het gebied van ICT, Personeel en Organisatie, Financiën, Inkoop, Facilitaire diensten, Control, Communicatie en Bestuurs- en Juridische zaken.
Hieronder worden enkele reguliere zaken en bijzondere onderwerpen, die in 2024 aandacht hebben gekregen, uitgelicht.

7.1 Digitale transformatie

2024 op hoofdlijnen
Veranderingen in de geopolitieke situatie en aangekondigde wetgeving hebben gezorgd voor toenemende aandacht bij onze primaire processen voor hun weerbaarheid tegen digitale en fysieke verstoringen.

In 2024 is er gewerkt aan een Strategie Digitale Transformatie met als doel een ambitieniveau vast te stellen, te committeren aan focus thema's en uitgangspunten te bepalen. We hebben vijf scenario's uitgewerkt, van een relatief laag tot een hoog ambitieniveau. In samenspraak met de directie zijn hiervan drie overgebleven. Deze scenario's zijn in het laatste kwartaal beeldvormend en oordeelsvormend langs het college gegaan, zodat er in 2025 besluitvorming plaats kan vinden. Het gekozen scenario en de strategie worden vastgesteld voor de komende 5 jaar.

In het Datalab wordt op basis van concrete behoeften vanuit de organisatie aan datagedreven oplossingen gewerkt. Het Datalab heeft in 2024 aan 20 verschillende datagedreven oplossingen gewerkt. Dat is iets meer dan het jaar ervoor. De gemalenregeling en dijksterkte berekening zijn voorbeelden van oplossingen waaraan gewerkt wordt. Het Datalab is een belangrijk thema in de strategievorming voor digitale transformatie voor de komende 5 jaar.

Er heeft een AI-experiment (CoPilot) van 3 maanden plaatsgevonden, waarin 12 medewerkers van het waterschap gebruik maakten van dit experiment. Het voornaamste doel was het testen van meerwaarde van CoPilot als digitale innovatie. Over het algemeen is het experiment als positief ervaren. Met de juiste assistentie in het schrijven van prompts en het efficiënt toepassen van CoPilot, kan de meerwaarde groot zijn. Op basis van een aantal toepassingen (zoals het redigeren of samenvatten van teksten) wordt CoPilot verder uitgerold in 2025.

7.2 Omgevingswet

2024 op hoofdlijnen
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Bij de start ondervonden we een klein opstartprobleem. De koppeling tussen het zaaksysteem en het DSO (digitaal stelsel Omgevingswet) bleek niet te werken, waardoor geen aanvragen binnenkwamen. Hierover is tijdig via de website van het waterschap gecommuniceerd. Het probleem met de koppeling was met enkele dagen opgelost en de achterstand is snel weggewerkt.

In de eerste maanden van het jaar was een EHBO-team beschikbaar (eerste hulp bij Omgevingswet). Al snel is dit team opgeheven, omdat er geen behoefte aan was. Er waren weinig tot geen vragen. Het projectteam Omgevingswet is ook opgeheven en alles is naar de lijn gebracht.

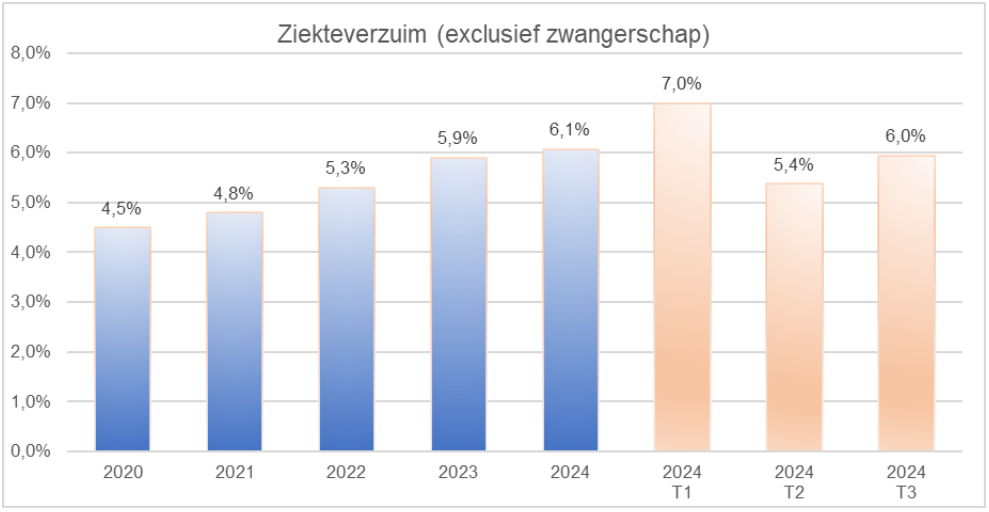
In 2024 zijn de reguliere leggerwijzigingen verwerkt in de waterschapsverordening en is de waterschapsverordening in het DSO gepubliceerd. De samenwerkingsafspraken met onze ketenpartners zijn geëvalueerd en in 2025 worden aanvullende afspraken gemaakt.

Kansen liggen bij het doorontwikkelen van de waterschapsverordening. De bruidsschat vanuit het Rijk is 1 op 1 overgenomen in de verordening. Maar de verordening biedt ruimte om gebied specifieke regels te stellen. Bij de KRW-opgave en bij de ontwikkeling van beleid wordt gekeken of de waterschapsverordening hieraan kan bijdragen.

7.3 Continue organisatieontwikkeling

2024 op hoofdlijnen
2024 heeft net als in 2023 in het teken gestaan van de doorontwikkeling van onze organisatie, programma Kr8. Met behulp van een extern adviesbureau hebben we hier verder aan gewerkt en zijn we gekomen tot een adviesaanvraag die in april en daarna in oktober werd aangeboden aan de ondernemingsraad. Inmiddels hebben we een positief advies ontvangen en beraden we ons op het te nemen besluit door het college aangaande de voorgenomen organisatiewijzigingen. Volgens de huidige planning zullen we met ingang van 1 september 2025 de Kr8 organisatie gaan implementeren.

Ziekteverzuim

Het jaargemiddelde is geëindigd op 6,1%. Het landelijke ziekteverzuim volgens CBS is 5,2%. Gedurende het jaar zien we een trend met seizoensgebonden factoren. Dit wordt bevestigd door gegevens van het RIVM. We zien een stijgende lijn in de afgelopen jaren. Het CBS ziet deze stijging van het ziekteverzuim landelijk ook. De meldingsfrequentie laat met 1,04 in 2024 een daling zien ten opzichte van 1,2 in 2023. Medewerkers zijn dus over het algemeen minder vaak, maar vaak langer ziek dan een jaar eerder.

In 2024 is het langdurige verzuim (langer dan 6 weken) gestegen ten opzichte van 2023. De toename van het ziekteverzuim komt voornamelijk door de toename in het psychische en mentaal arbeidsgebonden verzuim. De kenmerken van deze soorten van verzuim maken dat het herstel vaak langer duurt dan bij andere (kortdurende) soorten van verzuim. Mede daarom blijft het uitermate belangrijk om te investeren in het mentale welzijn van onze medewerkers.

Duurzame inzetbaarheid

In 2024 is er een plan van aanpak opgesteld op basis van de speerpunten uit het in 2023 uitgevoerde Preventief Medisch Onderzoek en Medewerkersonderzoek: Psychosociale veiligheid, Verbinding, Werkdruk, en Salaris. Mede in het kader daarvan is in verschillende vormen aandacht besteed aan het mentale welzijn van alle medewerkers. In februari 2024 hebben er 2 sessies plaatsgevonden, waarin alle leidinggevenden zijn meegenomen in het thema psychosociale veiligheid. Daarnaast hebben er in september 2024 wederom 2 sessies plaatsgevonden over het voeren van het goede gesprek en (mentale) weerbaarheid. Deze sessies hebben een positieve indruk achtergelaten, waardoor soortgelijke sessies voor alle medewerkers georganiseerd gaan worden. Dit doen we naast de activiteiten en workshops die we aanbieden, zoals een workshop Grip op werkdruk, toelichtingen door de vertrouwenspersonen over ongewenste omgangsvormen en diverse workshops ter bevordering van duurzame inzetbaarheid. Deze lijn wordt in 2025 voortgezet.

7.4 Overige doelstellingen Bedrijfsvoering

2024 op hoofdlijnen Vloerconstructie

In het hoofdkantoor van het waterschap is een bollenplaatvloerconstructie toegepast. Dit type vloer is een breedplaatvloer waar kunststof bollen in zijn verwerkt waardoor de betonvloer minder beton bevat en aanzienlijk minder weegt. In mei 2017 stortte een parkeergarage in aanbouw op Eindhoven Airport in, omdat er sprake was van een constructiefout in de aangebrachte bollenplaatvloeren. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft naar aanleiding van dit incident nieuwe eisen gesteld aan deze vloerconstructie. Uit onderzoek is gebleken dat de vloerconstructie van het hoofdkantoor van het waterschap op dit moment niet aan deze nieuwe eisen voldoet. Dat heeft ertoe geleid dat begin 2018 rond de veertig werkplekken van het hoofdkantoor zijn ontruimd.
Op 6 juli 2021 heeft het algemeen bestuur een krediet beschikbaar gesteld voor het herstel van het hoofdkantoor en modernisering van het gebruik. Het herstel van de vloerconstructie, noodzakelijk technisch onderhoud en vernieuwing kantoorconcept zijn in één project ondergebracht. In 2024 is het definitief ontwerp uitgewerkt en een kostenraming gemaakt.
Bestuurlijke besluitvorming vindt naar verwachting plaats in 2025.

2024 op hoofdlijnen Huisvesting

De implementatie van routekaart 3.0, voorloper van het nieuwe kantoorconcept, is gerealiseerd. Dit vormt een overbruggingsperiode voor huisvesting totdat de vloeren zijn gerepareerd, onderhoud is gepleegd en het nieuwe huisvestingsconcept geïmplementeerd is. In 2024 zijn een aantal pragmatische aanpassingen gedaan die passen bij de overbruggingsperiode totdat de vloer is gerepareerd.

2024 op hoofdlijnen Communicatie
Ook in 2024 hebben we verschillende externe en interne activiteiten verricht. Enkele hiervan geven we onderstaand weer;

- Communicatie rondom hoogwater december 2023-januari 2024
- Intern cultuurtraject rondom missie visie kernwaarden gestart
- Marktconsultatie nieuw intranet (aanbesteding 2025)
- Doorontwikkelen middelen zoals website en socials
- Begrijpelijk schrijven verder gebracht in organisatie en in middelen
- Samenwerkingen en acties Weet van Water & Groen
- Educatie: samenwerking met Watermuseum, rondleidingen en lessen
- Project arbeidsmarktpositionering gestart

2024 op hoofdlijnen Subsidies
In onderstaande tabel geven wij inzicht in de algemene subsidies die door het waterschap zijn verstrekt in 2024.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Realisatie 2024
Algemene subsidies (afgerond)	120	154

Het betreft subsidieverlening in de vorm van een jaarbijdrage aan het Watermuseum (€ 100.000). Daarnaast is aan het Watermuseum een eenmalige subsidie van € 52.536 toegekend. Vanuit initiatieven op het gebied van water zijn twee organisaties ondersteund. Stichting HelemaalGroen heeft voor een app registratie voor het opruimen van afval een bijdrage van € 1.000 ontvangen. IVN Oude IJsselstreek heeft voor een bijdrage voor wildcamera's Otters in de Oude IJssel een bedrag van € 936 ontvangen.

2024 op hoofdlijnen Duurzaam financieel beleid
Dit jaar bedraagt de toevoeging aan deze bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid € 3,690 mln. Op 13 september 2022 is een besluit genomen door het algemeen bestuur om vanaf 2023 het componentenstelsel toe te passen als afschrijvingssystematiek. Het componentenstelsel wordt gefinancierd vanuit de bestemmingsreserve DFB. Met de keuze voor de toepassing van het componentenstelsel, en daarmee een veranderde afschrijvingssystematiek, is ook duidelijk dat de komende jaren nog steeds een dotatie aan de bestemmingsreserve DFB noodzakelijk is. Eind 2024 is DFB geëvalueerd, in 2025 wordt er gewerkt aan het vervolg hiervan.

2024 op hoofdlijnen Lopende bezwaar- en beroepsprocedures
Wanneer een burger het niet eens is met een beschikking van een bestuursorgaan, kan deze daartegen bezwaar maken bij het desbetreffende bestuursorgaan of, afhankelijk van de gevolgde procedure, direct beroep instellen bij de rechtbank of de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Bezwaar; In 2024 zijn in totaal tegen 11 besluiten bezwaarschriften ingediend. In totaal gaat het om 19 bezwaarmakers. Twee bezwaren waren eind 2023 ingediend en waren nog in behandeling.
Eén bezwaar is ingetrokken na een toelichting op het besluit en bespreken van de grieven. Drie bezwaren zijn niet ontvankelijk verklaard. Reden daarvoor is dat bezwaarmakers niet aangemerkt kunnen worden als belanghebbenden bij het bestreden besluit. In één kwestie is het bezwaar ongegrond verklaard. In drie kwesties loopt nog het traject van minnelijk overleg, waarbij verwacht wordt dat er een oplossing gevonden zal worden dan wel dat het overleg kan leiden tot het intrekken van de bezwaren. Verder zijn er nog vier bezwaren die eind 2024 zijn ingediend in behandeling. De openstaande bezwaren zullen in het eerste deel van 2025 voor advies voorgelegd worden aan de bezwaarschriftencommissie.
Beroep; Projectplan klimaatrobuuste inrichting Hagenbeek (inclusief voorlopige voorziening): tegen het projectplan zijn door meerde personen beroepen ingesteld. Tevens is er een verzoek om voorlopige voorziening ingediend. De rechtbank heeft op 5 juli 2024 het besluit projectplan geschorst in afwachting van de behandeling van de beroepen.
De Rechtbank Gelderland heeft op 28 oktober 2024 uitspraak gedaan over de beroepen tegen het projectplan. De rechtbank heeft één beroep niet-ontvankelijk verklaard, omdat dit beroep te laat was ingediend. De andere beroepen zijn ongegrond verklaard. De schorsing van het besluit projectplan is opgeheven.
Hoger beroep; Projectplan klimaatrobuuste inrichting Hagenbeek
Tegen de hiervoor genoemde uitspraak van de rechtbank van 28 oktober 2024 is hoger beroep ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State ("hoogste bestuursrechter"). Dit beroep zal in de loop van 2025 worden behandeld.
Overige procedures; Het waterschap heeft in 2020 de aannemer die het kantoor heeft gebouwd gedagvaard omdat sprake is van gebreken bij de bouw. De zitting heeft plaatsgevonden in 2022 en in het voorjaar van 2023 heeft de rechtbank een tussenvonnis gewezen. Tegen dit tussenvonnis is door de tegenpartij tussentijds hoger beroep ingesteld. Het waterschap heeft de aannemer aansprakelijk gesteld voor de schade. In hoger beroep is uitspraak gedaan dat er wel sprake is van een gebrek, maar dat de aannemer niet aansprakelijk is. Of het waterschap in cassatie gaat, moet worden besloten.

Hoofdstuk 8 Jaarrekening 2024

8.1 De exploitatierekening in één oogopslag

De netto lasten vallen € 2,671 mln. lager uit dan begroot. Er was € 138,176 mln. begroot en de realisatie eindigt op € 135,505 mln. Dit is een realisatiegraad van 98,1% van de begroting.

Naast de reguliere bedrijfsvoering zijn er ook andere meevallers. De netto belastingontvangsten zijn € 0,160 mln. en het extra dividend is € 2,333 mln. hoger uitgevallen dan begroot. Het resultaat 2024 sluit voor inzet van bestemmingsreserves met € 3,607 mln. positief. Dit resultaat valt € 5,165 mln. hoger uit dan de begroting.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begroting
Kapitaallasten	32.876	32.053	32.054	31.864	-1.011
Personeelslasten	44.126	44.126	43.898	42.734	-1.392
Netto overige lasten	61.175	61.375	61.280	60.248	-926
Incidentele baten					
Arbeidsgerelateerde voorziening				658	658
Netto lasten	**138.176**	**137.554**	**137.232**	**135.505**	**-2.671**
Belastingopbrengsten	135.107	134.449	134.660	134.531	-576
Kwijtschelding	2.343	2.003	2.003	1.904	-439
Oninbaar	446	444	446	148	-298
Netto baten	**132.318**	**132.002**	**132.211**	**132.479**	**160**
Operationeel resultaat	**-5.858**	**-5.552**	**-5.021**	**-3.026**	**2.832**
Dividenden	4.300	6.443	6.633	6.633	2.333
Nog te bestemmen resultaat	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**5.165**

Onderstaand wordt het verloop van de financiële gegevens van het waterschap op taken weergegeven. Aan het resultaat voor bestemmen wordt € 0,045 mln. uit de bestemmingsreserve Innovatiefonds toegevoegd. Daarmee sluiten we het begrotingsjaar 2024 af met een positief resultaat van € 3,652 mln. na inzet van bestemmingsreserves. Dit resultaat wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid (DFB).

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Baten	132.318	132.002	132.211	132.479	70.812	61.667
Lasten	138.176	137.554	137.232	135.505	69.636	65.869
Operationeel resultaat	**-5.858**	**-5.552**	**-5.021**	**-3.026**	**1.176**	**-4.202**
Dividenden	4.300	6.443	6.633	6.633	1.046	5.586
Nog te bestemmen resultaat	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**2.222**	**1.385**
Algemene reserve	-1.600	-158				
BR Innovatiefonds				-45	-45	
BR Huisvesting	-628					
BR DFB	670	1.049	1.612	3.652	2.267	1.385
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De belangrijkste afwijkingen per kostengroep

Kapitaallasten

Ten opzichte van de begroting zijn de kapitaallasten € 1,011 mln. lager dan begroot. De onderschrijding is veroorzaakt doordat in 2024 voor € 0,711 mln. aan rente-inkomsten vanuit het schatkistbankieren is ontvangen. Ook zijn door een lager gerealiseerd investeringsvolume 2023 de afschrijvingslasten in 2024 lager.

Personeelslasten

De realisatie is € 1,392 mln. lager dan begroot. De personeelsbaten zijn hoger uitgevallen dan eerder geraamd door de UWV-vergoedingen, vergoedingen voor detacheringen en het Vaarwegbeheer. De activering van eigen personeel, wat in relatie staat tot de realisatie van de investeringen, is hoger dan geraamd. De saldo lagere lasten zijn o.a. het gevolg van nog niet volledig ingevulde vacatures. Per saldo is de impact van de baten hoger dan de lasten.

Netto overige lasten

De netto overige lasten zijn € 0,926mln. lager dan begroot. In 2024 zijn tegenvallers hoofdzakelijk gerelateerd aan de prijsstijgingen, deze kosten zijn opgevangen door de post onvoorzien hiervoor in te zetten. Zonder de inzet van de post onvoorzien, begroot € 1,351 mln., waren de netto overige lasten € 0,425 mln. hoger dan begroot. Dit is een afwijking van minder dan 1% ten opzichte van de begroting.

Incidentele baten en lasten
In het afgelopen jaar hebben er geen incidentele baten of lasten plaatsgevonden.

Arbeidsgerelateerde voorziening
Het betreft een toevoeging aan de voorziening voor pensioenverplichtingen (oud)bestuurders, die als gevolg van de gedaalde rente ten opzichte van 2023 met € 0,658 mln. moet worden aangepast.

Belastingopbrengsten
Er is per saldo een lagere belastingopbrengst van € 0,576 mln. De kosten voor kwijtschelding en oninbaar zijn € 0,736 mln. lager. Per saldo een voordeel van € 0,160 mln. op de netto belastingopbrengsten. Voor een nadere toelichting op de belastingopbrengsten verwijzen wij u naar de paragrafen 8.6 en 9.5.

Dividenden
Over het resultaat van 2023 is er extra dividend van € 2,093 mln. van de NWB-bank ontvangen. Het extra ontvangen dividend wordt evenredig over beide taken verdeeld.
Waterstromen heeft € 0,540 mln. aan dividend uitgekeerd, dit is € 0,240 mln. hoger dan begroot.

8.2 Balans

Balans

bedragen in € 1.000

Activa	2024		2023	
Vaste Activa				
Immateriële vaste activa	62.880		61.534	
Materiële vaste activa	322.077		306.903	
Financiële vaste activa	11.668		11.970	
Totaal Vaste Activa		***396.625***		***380.407***
Vlottende Activa				
Voorraden	0		0	
Uitzettingen met een looptijd < dan 1 jaar	0		0	
Liquide middelen	5		33.836	
Kortlopende vorderingen	22.749		22.676	
Overlopende activa	13.711		7.125	
Totaal Vlottende Activa		***36.465***		***63.637***
Totaal		**433.090**		**444.044**

Passiva	2024		2023	
Vaste Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene Reserves	15.661		15.661	
Bestemmingsreserve Innovatiefonds	228		301	
Bestemmingsreserve DFB	22.517		18.439	
Bestemmingsreserve Huisvesting	5.700		3.400	
Nog te bestemmen resultaat	3.607		6.305	
Totaal eigen vermogen		47.713		44.106
Voorzieningen		4.029		3.641
Langlopende schulden > 1 jaar		334.629		355.207
Totaal Vaste Passiva		***386.371***		***402.954***
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden < 1 jaar	26.041		12.603	
Overlopende passiva	20.678		28.487	
Totaal Vlottende Passiva		***46.719***		***41.090***
Totaal		**433.090**		**444.044**

8.3 Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in en gebaseerd op de overeenstemming met de regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

Vreemde valuta
Voor zover vorderingen of schulden in vreemde valuta luiden, vindt waardering plaats in euro's tegen de valutakoers per 31 december van het betreffende jaar.

Vaste activa
De vaste activa bestaan uit immateriële, materiële en financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa
Waardering vindt plaats tegen historische aanschafwaarde of de vervaardigingskosten, verminderd met lineaire afschrijvingen.

Onderzoeken die niet direct leiden tot het vervaardigen of aanschaffen van een actief worden in eerste instantie onder de immateriële activa geactiveerd. Vanaf het moment dat het onderzoek is gericht op het vervaardigen of aanschaffen van een materiële actief worden deze onder materiele vaste activa verantwoord.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa waardeert het waterschap tegen de historische aanschafwaarde of de vervaardigingskosten, verminderd met ontvangen subsidies of Rijksbijdragen. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven, gebaseerd op de te verwachten levensduur. Investeringen waarvan de uitgaven lager zijn dan € 0,050 mln. worden niet geactiveerd en worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord.

Afschrijvingstermijnen en wijze van afschrijven
Het moment van gedeeltelijke ingebruikname vindt tijdens de investering van het project plaats.
Er wordt gestart met afschrijven in het jaar volgend op het jaar van realisatie van de investering.

Investeringen met afgegeven uitvoeringskredieten tot en met begrotingsjaar 2022 worden middels de onderstaande afschrijvingstermijnen geactiveerd. De investeringen worden lineair afgeschreven, gebaseerd op de te verwachten levensduur, wat tevens de maximum afschrijvingsjaren zijn.

Immateriële vaste activa	# jaren
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (afschrijvingsjaren gewijzigd m.i.v. 2020)	20
Bijdrage aan activa van derden	35
Bestuursverkiezingen (wordt m.i.v. 2023 niet meer geactiveerd)	4
Overige immateriële vaste activa	5
Materiële vaste activa	
Waterkeringen, incl. aankoop grond en kunstwerken	50
Watergangen, incl. aankoop grond, kunstwerken en waterbodemsaneringen	35
Persleidingen	35
Gemalen incl. grond en bouwkundig/elektrisch en mechanisch	35
Baggeren watergangen en vaarwegen	diverse
Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) incl. grond en bouwkundig/elektrisch en mechanisch	35
Kantoorgebouwen en werkplaatsen, incl. grond en bouwkundig/elektrisch en mechanisch	35
Bruggen en wegen	50
Inventaris (kantoren en werkplaatsen)	10
Tractie (auto's, boten en machines)	7
Automatisering (hard- en software)	5
Overige gronden (niet als infrastructuur)	Geen

Met ingang van begrotingsjaar 2023 is het afschrijvingsbeleid van het waterschap geactualiseerd. De investeringen waarvan het uitvoeringskrediet vanaf 2023 wordt afgegeven, worden in verschillende componenten ingedeeld met ieder zijn eigen afschrijvingstermijn. Er ligt geen relatie tot de oude gehanteerde afschrijvingstermijnen aangezien deze niet uit componenten bestonden maar uit een gewogen gemiddelde van de totale investering. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte gemiddelde economische levensduur en worden lineair afgeschreven.

De eerste afschrijvingslasten op basis van het nieuwe afschrijvingsbeleid zijn vanaf 2024 effectief.
De onderstaande afschrijvingsjaren zijn het maximum van de componenten.

Immateriële vaste activa		# jaren
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (afschrijvingsjaren gewijzigd m.i.v. 2020)		20
Bijdrage aan activa van derden		35
Overige immateriële vaste activa		5
Materiële vaste activa		
Waterkeringen (incl. aankoop grond horende bij de investering)		50
Watergangen (incl. aankoop grond horende bij de investering) en waterbodemsaneringen		35
Baggeren watergangen		diverse
Bruggen en wegen		50
Inventaris (kantoren en werkplaatsen)		10
Tractie (auto's, boten en machines)		7
Automatisering (hard- en software)		5
Overige gronden (niet als infrastructuur)		Geen
Kunstwerken, persleidingen, gemalen, rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's), kantoorgebouwen, werkplaatsen en eventueel aangekochte gronden horende bij de investering.	Civiel (bouwkundige werken)	50
	Mechanisch	15
	Elektrotechnisch	15
	Proces automatisering	15
	Overig	15

Het bedrijfsmiddel 'grond' wordt niet als afzonderlijk te behandelen onderdeel van een infrastructureel werk gezien. Het heeft in een dergelijk geval geen economische waarde meer.
Als er grond in eigendom is, die wel economisch verhandelbaar is, dan is er sprake van een verkoopbaar artikel. In dat geval behoudt 'grond' zijn waarde; op grond wordt niet afgeschreven.
Als om gegronde redenen van de standaard afschrijvingstermijn wordt afgeweken, dan wordt deze vooraf bij de aanvraag van de investering gemotiveerd en ter besluitvorming aan ons algemeen bestuur voorgelegd.

Onderhanden werk
De onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs of tegen lagere directe opbrengstwaarde. De onderhanden werken bestaan uit de investeringen van uitvoeringskredieten in het verslagjaar, voorbereidingskredieten en het grondverwervingskrediet. Onderhanden werken maken onderdeel uit van de materiële en immateriële activa conform de verslaggevingsrichtlijnen.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs of tegen lagere directe opbrengstwaarde. Eventuele waardevermindering (aflossingen) worden in mindering gebracht.

Vlottende activa
De vlottende activa betreffen vorderingen belastingdebiteuren, voorziening dubieuze belastingdebiteuren, overige debiteuren, liquide middelen en overlopende activa.

Uitzettingen met een looptijd van korter dan één jaar
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig verminderd met een voorziening voor oninbaar.

Liquide middelen
Hieronder zijn de banksaldi opgenomen. De liquide middelen waardeert het waterschap tegen nominale waarde. Bij het waterschap bestaat de liquide middelen alleen uit banksaldi.

Eigen vermogen
Onder 'eigen vermogen' worden de algemene- en eventuele bestemmingsreserves verantwoord. De algemene reserve is onderverdeeld in een reserve voor zuiverings- en watersysteembeheer.

Op 20 maart 2008 heeft het algemeen bestuur ook besloten de omvang van het weerstandsvermogen te bepalen op basis van een risicoanalyse. Op basis van een risicoanalyse wordt het benodigde weerstandsvermogen per taak vastgesteld. Het huidige weerstandsvermogen is per 2024 door het algemeen bestuur vastgesteld op € 5,0 mln. bij het vaststellen van de begroting 2024 op 7 november 2023. Het bedrag boven het minimumniveau is vrij aanwendbaar en kan bijvoorbeeld worden ingezet voor tariefegalisatie of niet structurele uitgaven. Op dit moment kent het waterschap drie bestemmingsreserves:

1. Bestemmingsreserve innovatiefonds; Het innovatiefonds geeft het waterschap meer mogelijkheden om nieuwe technieken te onderzoeken om tot betere resultaten te komen in combinatie met kostenbeheersing.
2. Bestemmingsreserve huisvesting; Deze bestemmingsreserve wordt ingezet om een deel van de afschrijvingslasten of eventuele overige lasten als gevolg van de investering voor het herstel en verbetering van het hoofdkantoor op te vangen.
3. Bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid; Deze bestemmingsreserves worden gebruikt voor de afbouw van onze schuldpositie en voor nieuwe ontwikkelingen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de (voormalige) bestuurders is tegen contante waarde van de toekomstige uitkeringsverplichtingen.

Langlopende geldleningen > 1 jaar
Dit zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar. Ze zijn opgenomen tegen het nominale schuldrestant per 31 december. De verplichtingen die in het komende jaar vervallen, zijn niet als afzonderlijke verplichting onder de kortlopende schulden opgenomen.

Vlottende passiva
De kortlopende schulden zijn gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Resultaatbepaling
Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- De jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten.
- Lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren.
- Baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd.
- Verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn.

8.4 Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

bedragen in € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2024	Inves-teringen	Desinves-teringen	Bijdragen derden	Afwaar-deringen	Af-schrijving	Boekwaarde 31-12-2024
Bijdragen aan HWBP	53.801	6.256				3.437	56.620
Watergangen kunstswerken en gemalen	6					2	4
Bijdrage aan activa in eigendom van openbare lichamen	1.024					53	971
Overige immateriële activa	6.703	2.030		1.236		2.212	5.285
Totaal	**61.534**	**8.286**	**0**	**1.236**	**0**	**5.704**	**62.880**

Materiële vaste activa

bedragen in € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2024	Overboek-ing OHW	Inves-teringen	Desinves-teringen	Bijdragen derden	Afwaar-deringen	Af-schrijving	Boekwaarde 31-12-2024
- Gronden en terreinen	3.465							3.465
- Gronden grondverwerving	5.575		1.367				0	6.942
Gronden en terreinen	**9.040**	**0**	**1.367**	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.407**
Vervoersmiddelen	**95**				0		**57**	**38**
Machines, apparaten en werktuigen	**1.747**	**1.594**			**0**		**807**	**940**
Bedrijfsgebouwen	**16.675**	**-169**			**0**		**937**	**15.738**
- Waterkeringen	12.032	1.006					700	11.332
- Watergangen, kunstwerken, gemalen	88.733	7.121					4.747	83.986
- Zuiveringstechnische werken:								
· Transportsystemen	49.815	1.534		105			2.638	47.072
· Zuiveringsinstallaties	94.395	11.874		140			7.479	86.776
· Slibverwerkings-installaties	2.958	87					218	2.740
GWW-werken	**247.932**	**21.622**	**0**	**245**	**0**	**0**	**15.782**	**231.905**
Overige materiële vaste activa	**4.980**	**2.368**					**1.066**	**3.914**
Onder handen werk (OHW)	**26.434**	**-25.415**	**72.541**	**0**	**39.840**	**0**	**0**	**59.135**
Totaal	**306.903**	**0**	**73.908**	**245**	**39.840**	**0**	**18.649**	**322.077**

In de beginbalans Onderhanden werk (OHW) staat € 169.000 minder, welke begin 2024 onder Bedrijfsgebouwen is gepresenteerd.

Verloop overzicht onderhanden werk

bedragen in € 1.000

	Investerings-krediet	OHW 01-01-2024	Geactiveerde investeringen	Invest. en subsidies 2024	Afwaar-deringen	OHW 31-12-2024	Restant krediet	Verwachting vervolg werken
Aanleg en onderhoud waterkeringen	14.471	1.402	1.329	3.919		3.992	6.999	6.999
Bouw en exploitatie zuiveringstechn.werken	60.117	13.749	13.494	18.281		18.536	22.216	22.216
Inrichting en onderhoud vaarwegen en Havens	0	0	0	0		0	0	0
Inrichting en onderhoud watersystemen	44.249	8.239	7.548	8.776		9.467	18.145	18.145
Ondersteuning	15.771	3.044	3.044	1.725		1.725	9.113	9.113
Totaal	**134.608**	**26.434**	**25.415**	**32.701**	**0**	**33.720**	**56.473**	**56.473**

Financiële activa

bedragen in € 1.000

	Stand 01-01-2024	Investeringen/ mutatie	Aflossing	Stand 31-12-2024
Bedrijven				
1. Aandelen NWB	691			691
2. Waterstromen BV	9.000			9.000
3. Deelname WRIJ energie Holding BV				
Kapitaalverstrekkingen	***9.691***	***0***	***0***	***9.691***
Ambtenaren				
4. Personeelshypotheken	2.279		302	1.977
Leningen	***2.279***	***0***	***302***	***1.977***
Totaal	**11.970**	**0**	**302**	**11.668**

Toelichting

1. Aandelen NWB
   Dit betreft aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB), 5.666 aandelen A, nominaal € 115 per stuk en 345 aandelen B, nominaal € 460, waarvan 25% gestort. De nettowinst van de NWB bedraagt over 2024 € 94 mln. (2023 € 126 mln.).
2. Waterstromen B.V.
   Waterstromen voert marktactiviteiten uit op het gebied van afvalwaterzuivering. Bij het opstellen van de jaarstukken waren er nog geen definitieve resultaatcijfers bekend over 2024.
3. Personeelshypotheken
   Er worden geen nieuwe leningen meer verstrekt. In 2024 zijn er 4 hypotheken volledig afgelost. Eind 2024 zijn er nog 19 verstrekte personeelshypotheken, hiervan vervalt de eerstvolgende in 2031 en de laatste in 2036.

Vlottende activa

Uitzettingen met looptijd van korter dan één jaar worden hieronder uiteengezet.

Liquide middelen

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Rekening-courantverhouding met 's Rijk schatkist	0	33.000
Overige bank tegoeden	5	836
Totaal	**5**	**33.836**

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Het drempelbedrag is 2% van het begrotingstotaal. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. Het waterschap heeft in het 3e kwartaal 2024 het drempelbedrag met € 0,060 mln. overschreden. De benutting van het drempelbedrag in 2024 is als volgt berekend:

bedragen in € 1.000

	Kwartalen			
	1e	2e	3e	4e
Drempelbedrag	2.964	2.964	2.964	2.964
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.373	1.684	3.024	1.688
Ruimte onder het drempelbedrag	**1.591**	**1.280**	**-60**	**1.276**

Kortlopende vorderingen

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Belastingdebiteuren	21.663	21.172
Voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-765	-952
Subtotaal	***20.898***	***20.220***
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	98	205
Overige vorderingen	1.753	2.251
Totaal	**22.749**	**22.676**

De kortlopende vorderingen bestaan uit openstaande belastingaanslagen en nota's per 31 december 2024. Het waterschap loopt weinig financieel risico bij aangezien het veelal vorderingen zijn op andere overheden. Er is ook geen voorziening voor eventuele oninbaarheid bij de overige vorderingen. De kortlopende vorderingen zijn per balansdatum niet direct opeisbaar aangezien deze nog niet hun betalingstermijn hebben bereikt.

Belastingdebiteuren

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Belastingdebiteuren watersysteemheffing	11.084	10.419
Belastingdebiteuren waterzuiveringsheffing	10.579	10.753
Subtotaal	***21.663***	***21.172***
Voorziening dubieuze belastingdebiteuren	564	742
Voorziening kwijtschelding oude jaren	201	210
Totaal	**20.898**	**20.220**

Voorziening dubieuze belastingdebiteuren

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Stand begin boekjaar	742	588
Afboeking oninbaar	-326	-259
Dotatie voorziening	148	413
Totaal	**564**	**742**

De voorziening is berekend op basis van ouderdom van de openstaande debiteuren.

Overlopende activa

Het bedrag aan overlopende activa kan als volgt worden gespecificeerd:

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Te ontvangen bedragen EU, Rijk, provincies, overige	9.868	5.121
Te ontvangen bedragen Belastingdienst	703	144
Te ontvangen bedragen opbrengsten en bijdragen	3.036	1.814
Overige	104	46
Totaal	**13.711**	**7.125**

Hieronder is een specificatie opgenomen van de nog te ontvangen voorschotten met betrekking tot subsidies en bijdragen.

bedragen in € 1.000

	Stand 01-01-2024	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand 31-12-2024
POP	509	5.986	1.264	5.231
Subisidies/ bijdragen Europese Unie	***509***	***5.986***	***1.264***	***5.231***
Bijdrage RWS	506	0	252	254
Zon	360	581	750	190
Groeifonds	0	56	0	56
Subisidies/ bijdragen Rijk	***865***	***637***	***1.002***	***500***
Bijdrage Provincie	837	3.038	837	3.038
SOK	1.183	1.649	1.481	1.351
Subisidies/ bijdragen provincies	***2.021***	***4.687***	***2.318***	***4.390***
Gemeentelijk bijdrage	398	0	652	-254
Subisidies/ bijdragen overige openbare lichamen	***398***	***0***	***652***	***-254***
Totaal subsidies / bijdragen	**3.793**	**11.310**	**5.236**	**9.868**

Per 1-1-2024 heeft een herclassificatie plaatsgevonden tussen de verschillende subsidiestromen. Het eindtotaal is ongewijzigd.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het nog te bestemmen resultaat per waterschapstaak.

bedragen in € 1.000

	Stand 01-01-2024 voor Amendement	Amendement 7 mei 2024	Stand 01-01-2024 na Amendement	Interne vermeer-deringen	Interne vermin-deringen	Voorstel resultaat bestem. jaarrekening	Stand 31-12-2024
Algemene reserve							
Watersysteembeheer	6.345		6.345				6.345
Zuiveringsbeheer	9.316		9.316				9.316
Subtotaal	*15.661*		*15.661*				*15.661*
Bestemmingsreserve Innovatiefonds							
Watersysteembeheer	228		228			-45	183
Zuiveringsbeheer							
Subtotaal	*228*		*228*			*-45*	*183*
Bestemmingsreserve Huisvesting							
Watersysteembeheer	1.850	1.173	3.023				3.023
Zuiveringsbeheer	1.550	1.127	2.677				2.677
Subtotaal	*3.400*	*2.300*	*5.700*				*5.700*
Bestemmingsreserve DFB							
Watersysteembeheer	15.361	-1.173	14.188			2.267	16.455
Zuiveringsbeheer	9.456	-1.127	8.329			1.385	9.714
Subtotaal	*24.817*	*-2.300*	*22.517*			*3.652*	*26.169*
Totaal	**44.106**		**44.106**			**3.607**	**47.713**

Algemene reserve

De algemene reserve, bestaande uit de weerstandscapaciteit (zie paragraaf 9.4) en de vrije reserve, heeft geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Bij het vaststellen van de begroting doet het college van dijkgraaf en heemraden een voorstel voor besteding van deze reserve. In 2024 zijn er geen toevoegingen en onttrekkingen bij deze reserve.

Bestemmingsreserve Innovatiefonds

Het Innovatiefonds geeft het waterschap meer mogelijkheden om nieuwe technieken te onderzoeken om tot betere resultaten te komen in combinatie met kostenbeheersing.
In 2024 is voorgesteld om € 0,045 mln. te onttrekken uit de bestemmingsreserve Innovatiefonds. Dit betreft voornamelijk uitgaven voor het Platvorm Arnhem Klimaatbestendig en onderzoek vegetatie primaire keringen. Nadat deze reserve volledig is gebruikt, zal deze worden opgeheven.

Bestemmingsreserve Huisvesting

Deze bestemmingsreserve wordt ingezet om een deel van de afschrijvingslasten of eventuele overige lasten als gevolg van de investering voor het herstel en verbetering van het hoofdkantoor op te vangen. In 2024 zijn er geen toevoegingen en onttrekkingen bij deze reserve.

Bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid

Deze bestemmingsreserve wordt voor de afbouw van onze schuldpositie en voor nieuwe ontwikkelingen gebruikt. Alle positieve resultaten zullen aan deze bestemmingsreserve worden toegevoegd totdat deze meerjarig voldoende reserve heeft. In 2024 wordt voorgesteld om € 3,652 mln. toe te voegen.

Voorzieningen

bedragen in € 1.000

	Stand 01-01-2024	Overige interne vermeerdering	interne ver-mindering	Externe vermindering	Stand 31-12-2024
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	3.641	690		302	4.029
Totaal	**3.641**	**690**		**302**	**4.029**

Het waterschap heeft per 31 december 2024 een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen. Deze voorziening is opgebouwd uit:

- Voorziening wachtgeld voormalige bestuurders. Dit betreft een werkeloosheid uitkeringsregeling voor voormalige bestuurders;
- Voorziening latente pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening voor pensioenopbouw huidige en voormalige bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt;
- Voorziening pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening pensioenopbouw (voormalige) bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt;
- Voorziening bovenwettelijke WW. Het waterschap is eigenrisicodrager voor de werkeloosheidswet.

De interne vermeerderingen bestaan uit de pensioenbijdragen van het huidige college. De voorziening is aangepast van € 3.641 mln. naar € 4,029 mln. De overige interne vermeerderingen bestaan uit de ingehouden pensioenpremie van € 0,032 mln. bij de college leden en de toevoeging aan de voorziening ten laste van de exploitatie van € 0,658 mln. voor de gedaalde rente.

De externe vermindering zijn de uitkeringen aan de pensioengerechtigden, wachtgeld en werkeloosheidsuitkering. De grondslagen voor de berekening is opgesteld aan de hand van de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opgestelde circulaire. Hierin staan afspraken op welke wijze de pensioenvoorziening dient te worden berekend. De berekening is uitbesteed aan een externe deskundige actuariële partij.

Langlopende schulden

Dit betreft de onderhandse leningen van:

bedragen in € 1.000

	Stand 31-12-2024	Rentekosten
Onderhandse lening van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	334.624	7.533
Waarborgsommen	5	
Totaal	**334.629**	**7.533**

De aflossingsverplichting voor 2025 bedraagt € 0,578 mln. Voor het verloopoverzicht zie bijlage 2.
De leningen betreffen geldleningen verstrekt door de NWB-bank voor totaal € 329,624 mln. en de ASN-bank voor € 5,000 mln. De leningen zijn afgesloten ter financiering van investeringen (activa).
De genoemde rentelasten hebben betrekking op de schulden bij de binnenlandse banken en overige financiële instellingen. De gemiddelde rentevoet is 2,1%. Er zijn geen zekerheden ter onderpand gesteld.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schuld met een rente typische looptijd van korter dan één jaar wordt hieronder uiteengezet.

Netto-vlottende schulden < 1 jaar

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Schulden aan leveranciers	7.520	9.773
Schulden m.b.t. belastingen, sociale en pensioenpremies	3.175	2.830
Schuld in rekening courant NWB	15.348	
Totaal	**26.043**	**12.603**

Dit betreft het crediteurensaldo (openstaande nota's).

Overlopende passiva

Dit betreft overlopende posten die per 31 december 2024 verschuldigd waren. Met betrekking tot het waterschap zijn de voornaamste posten:

bedragen in € 1.000

	Rekening 2024	Rekening 2023
Nog te betalen bedragen EU, Rijk, provincies, overige	3.982	14.953
Nog te betalen rente van de vaste geldleningen	3.619	3.632
Nog te betalen loonbestanddelen en verlofsaldi	5.756	5.033
Nog te betalen nota's m.b.t. exploitatie en investeringen	7.187	4.708
Nog te betalen belastingen en premies		0
Overige	134	161
Totaal	**20.678**	**28.487**

Hieronder een specificatie van nog niet bestede voorschotten met betrekking tot subsidies en bijdragen.

bedragen in € 1.000

	Stand 01-01-2024	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand 31-12-2024
POP	0	195	506	311
Life	100	872	772	0
Subisidies/ bijdragen Europese Unie	***100***	***1.067***	***1.278***	***311***
Bijdrage RWS	393	0	0	393
HWBP	13.639	23.986	12.294	1.947
Zon	26	0	132	157
DAW	0	300	234	-66
Subisidies/ bijdragen Rijk	***14.058***	***24.287***	***12.660***	***2.432***
Bijdrage Provincie	0	0	4	4
SOK	-533	2.682	4.448	1.232
Subisidies/ bijdragen provincies	***-533***	***2.682***	***4.451***	***1.236***
Gemeentelijk bijdrage	***0***	***0***	***3***	3
Overige openbare lichamen	***0***	***0***	***3***	***3***
Totaal subsidies / bijdragen	**13.625**	**28.036**	**18.393**	**3.982**

Per 1-1-2024 heeft een herclassificatie plaatsgevonden tussen de verschillende subsidiestromen.
Het eindtotaal is ongewijzigd.

8.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen en risico's

Verplichtingen
Ultimo 2024 was het waterschap voor € 35,918 mln. aan verplichtingen aangegaan voor investeringen. De grootste verplichting van € 15,748 mln. betreft het project HWBP 21A Rijnkade Arnhem. Daarnaast lopen er enkele langdurige verplichtingen voor kosten van slibverwerking van € 6,428 mln. per jaar, kosten van elektriciteit van € 10,094 mln. per jaar en voor de kosten van inhuur personeel van € 3,621 mln. per jaar.

Leaseverplichtingen
Het Waterschap Rijn en IJssel heeft een Daas (Device as a service) contract afgesloten voor het leveren van thuiswerk apparatuur (Laptop, beeldscherm met toebehoren). Het contract loopt tot 1 april 2025. De totale waarde over de resterende looptijd tot 1 april 2025 bedraagt € 0,105 mln.

In 2022 is er een overeenkomst afgesloten voor het beheer en onderhoud van het wagenpark. De overeenkomst loopt van 15 juni 2021 t/m 31 mei 2025. Voor de periode 1 januari 2025 t/m 31 mei 2025 vertegenwoordigt de overeenkomst een waarde van € 0,420 mln.

Leningen
Er zijn geen leningen afgesloten met een uitgestelde stortingsdatum.

Garantstellingen
Het waterschap draagt ervoor zorg dat Het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen tegenover derden te kunnen voldoen naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer.

Het waterschap stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Aqualysis te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening).

Het waterschap stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT) te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening).
De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2,0 mln. aan de Unie van Waterschappen. Het Waterschap Rijn en IJssel staat hiervoor garant, gezamenlijk met alle waterschappen.

Daarnaast stelt Waterschap Rijn en IJssel zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van de Unie van Waterschappen te vorderen heeft naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer.

Het waterschap stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. te vorderen heeft tot een maximaal bedrag van € 15,0 mln. De borgstelling is afgegeven voor twee gebouwde windturbines nabij de zuiveringsinstallatie Nieuwgraaf te Duiven. Deze windturbines zijn gebouwd door Waterschap Rijn en IJssel Windenergie Duiven B.V. Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. is een 100% dochteronderneming van Waterschap Rijn en IJssel. Onder deze holding valt Waterschap Rijn en IJssel Windenergie Duiven B.V. Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. heeft de volledige lening van € 15,0 mln. opgenomen. Het rentepercentage van deze lening bedraagt 1,472%.

In 2024 zijn er geen betalingen verricht inzake de borg- garantiestellingen.

10% Project Gebonden Eigen Bijdragen Hoogwaterbeschermingsprogramma

Projecten uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma vragen een project gebonden eigen bijdrage (PGEB) van 10%. Doordat de subsidie van het HWBP op basis van voorcalculatie bepaald wordt, treden er bij de eindafrekening van projecten afwijkingen op ten opzichte van het afgesproken percentage van 10% PGEB. Een afwijking onder de 10% wordt in de jaarrekening opgenomen als een 'niet uit de balans blijkende verplichting' richting het Hoogwaterbeschermingsprogramma, immers is het uitgangspunt om 10% aan deze projecten bij te dragen vanuit ons waterschap. Een afwijking van de PGEB boven de 10% wordt door het waterschap betaald in de investering, omdat wij risicodrager zijn van de projecten.
Op dit moment is de PGEB van het waterschap 5,1%, dit percentage ligt onder de 10% waardoor er een 'niet uit de balans blijkende verplichting' is. Dit percentage is de (gewogen) optelling van de PGEB van de tot op heden afgeronde projectfase en is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen in € 1.000

Projectnaam	Scope	Afgeronde fase	Geraamde PGEB in €	Werkelijk PGEB in %
Industrieterrein Grutbroek	600 m	Verkenning	1.062	13,0%
Pannerden-Loo	500 m	Verkenning	295	-29,4%
		Planuitwerking	229	8,8%
		Realisatie	577	-35,4%
RIDS Fase 1	161 m	Verkenning	95	10,0%
		Planuitwerking	37	10,0%
		Realisatie	1.942	10,0%
Rijnkade Arnhem	1.204 m	Verkenning	1.751	-26,8%
		Planuitwerking	3.165	30,4%
Spijk-Westervoort	27.000 m	Voorverkenning	1.743	9,6%
Twentekanaal	500 m	Planuitwerking	14	-1,6%
		Realisatie	105	11,1%
Twentekanaal Zuid (LBO1)	200 m	Verkenning	47	5,6%
		Planuitwerking	35	-1,6%
		Realisatie	262	11,1%
IJsselpaviljoen	124 m	V+P+R	794	-1,8%
Industrieterrein Grutbroek	340 m	Planuitwerking	3.181	-23,4%
Totaal			**15.333**	**5,1%**

Risico's en andere niet uit de balans blijkende afspraken

Naar aanleiding van het instorten van een parkeergarage in aanbouw op Eindhoven Airport in mei 2017, heeft in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken een inventarisatie plaatsgevonden bij alle gemeenten in Nederland of er binnen hun gemeente gebouwen staan met zogenaamde 'bollenplaatvloeren'. Ook in ons kantoorgebouw in Doetinchem is een dergelijke bollenplaatvloerconstructie toegepast. Uit onderzoek is gebleken dat de vloerconstructie van het hoofdkantoor van het waterschap op dit moment niet aan deze nieuwe eisen voldoet. De vloer moet worden hersteld. Bestuurlijke besluitvorming vindt naar verwachting plaats in 2025, waarna aansluitend de aanbesteding voor de uitvoering wordt gestart. Het financieel effect als gevolg van de kosten voor het herstel van de vloerconstructie is opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierbij wordt een deel gedekt vanuit de bestemmingsreserve Huisvesting. Zie ook paragraaf 7.4 Overige doelstellingen Bedrijfsvoering.

8.6 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

Rekening van lasten en baten

bedragen in € 1.000

Lasten	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Rente	8.313	7.703	7.703	7.533	7.163
Afschrijving	24.647	24.380	24.380	24.352	23.100
Personeelslasten	49.675	49.675	49.986	49.544	44.690
Gebruiksgoederen	2.010	2.115	2.173	2.548	2.573
Verbruiksgoederen	2.756	2.813	2.703	2.433	2.473
Energie	9.718	9.718	10.070	10.006	12.140
Huren/pachten etc.	1.306	1.357	1.390	1.374	967
Verzekeringen/belastingen	938	941	949	1.185	787
Onderhoud door derden	15.556	15.111	16.076	16.251	13.891
Overige diensten en bijdragen door/aan derden	29.148	29.777	29.876	30.309	29.178
Kwijtschelding	2.343	2.003	2.003	1.904	1.873
Oninbaar	446	444	446	148	413
Onvoorzien	1.351	1.351	200		
Incidentele lasten					
Arbeidsgerelateerde voorziening				658	478
Inzet innovatiefonds				45	73
Subtotaal lasten	**148.206**	**147.388**	**147.955**	**148.291**	**139.799**

Baten	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Dividenden	4.300	6.443	6.633	6.633	6.443
Rente hypotheken u/g	84	30	29	21	193
Baten salarissen sociale lasten	157	157	1.022	1.205	1.024
Geactiveerde personeelslasten	5.392	5.392	5.066	5.605	5.333
Opbr. goederen, werken en diensten voor derden	1.106	1.146	1.495	2.583	2.126
Opbrengst uit eigendommen	113	273	273	329	320
Bijdragen van derden	389	389	389	991	607
Dekkingsmiddelen, belastingen	135.107	134.449	134.660	134.531	129.604
Vrijval arbeidsgerelateerde voorziening					
Incidentele baten					454
Subtotaal baten	**146.648**	**148.279**	**149.567**	**151.897**	**146.104**
Resultaat voor bestemmen	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**6.305**
Nog te bestemmen resultaat	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**6.305**
Algemene reserve Watersysteembeheer					
Algemene reserve Zuiveringsbeheer	-1.600	-158			
BR Innovatiefonds				-45	-73
BR Huisvesting	-628				
BR DFB	670	1.049	1.612	3.652	6.378
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting op de belangrijkste verschillen ten opzichte van de Begroting 2024

Algemeen

Op 5 november 2024 heeft het algemeen bestuur de bestuursrapportage 2024-2 vastgesteld en besloten om de begroting voor 2024 aan te passen. Deze wordt in onderstaande tabellen getoond onder de kolom bijgestelde begroting 2024 om de ontwikkeling van de lasten en baten inzichtelijk te maken.

Netto kapitaallasten

De netto kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving onder aftrek van rente van hypotheken u/g en dividenden.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Rente	8.313	7.703	7.703	7.533	7.163
Afschrijving	24.647	24.380	24.380	24.352	23.100
Subtotaal lasten	***32.960***	***32.083***	***32.083***	***31.886***	***30.263***
Rente hypotheken u/g	84	30	29	21	193
Subtotaal opbrengsten	***84***	***30***	***29***	***21***	***193***
Totaal netto kapitaallasten	**32.876**	**32.053**	**32.054**	**31.864**	**30.070**

De netto kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving onder aftrek van rente van hypotheken u/g en dividenden.

Rente
Het rentevoordeel ten opzichte van de begroting is voornamelijk veroorzaakt door rentevergoeding als gevolg van het Schatkistbankieren.

Afschrijvingen
Het betreft lagere afschrijvingslasten van € 0,295 mln. Het betreft lagere afschrijvingslasten als gevolg van een lager gerealiseerd investeringsvolume over 2023.

Dividenden
Naar aanleiding van het besluit van de algemene vergadering aandeelhouders NWB-bank op 4 april 2024 is er over 2023 € 2,093 mln. extra dividend ontvangen. Waterstromen heeft € 0,540 mln. aan dividend uitgekeerd. Dit is € 0,240 mln. hoger dan begroot.

Rente omslagpercentage
Het rente omslagpercentage voor 2024 bedraagt 2,1%. Dit percentage wordt gebruikt voor toerekening van de rentelasten naar de producten.

Netto personeelslasten
De realisatie is € 1,392 mln. lager dan begroot. De personeelsbaten zijn hoger uitgevallen dan eerder geraamd door de UWV-vergoedingen, vergoedingen voor detacheringen en het Vaarwegbeheer. De activering van eigen personeel, wat in relatie staat tot de realisatie van de investeringen, is hoger dan geraamd. De saldo lagere lasten zijn o.a. het gevolg van nog niet volledig ingevulde vacatures. Per saldo is de impact van de baten hoger dan de lasten.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Personeelslasten	49.675	49.675	49.986	49.544	44.690
Geactiveerde personeelslasten	5.392	5.392	5.066	5.605	5.333
Opbrengsten salaris en sociale lasten	157	157	1.022	1.205	1.024
Totaal netto personeelslasten	**44.126**	**44.126**	**43.898**	**42.734**	**38.333**

Netto overige lasten
De netto overige lasten zijn € 0,926 mln. lager dan begroot. In 2024 zijn tegenvallers hoofdzakelijk gerelateerd aan de prijsstijgingen, deze kosten zijn opgevangen door de post onvoorzien hiervoor in te zetten. Zonder de inzet van de post onvoorzien van begroot € 1,351 mln. waren de netto overige lasten € 0,425 mln. hoger dan begroot een afwijking van minder dan 1% ten opzichte van de begroting.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Gebruiksgoederen	2.010	2.115	2.173	2.548	2.573
Verbruiksgoederen	2.756	2.813	2.703	2.433	2.473
Energie	9.718	9.718	10.070	10.006	12.140
Huren/pachten	1.306	1.357	1.390	1.374	967
Verzekeringen/belastingen	938	941	949	1.185	787
Onderhoud door derden	15.556	15.111	16.076	16.251	13.891
Overige diensten en bijdragen	29.148	29.777	29.876	30.309	29.178
Onvoorzien	1.351	1.351	200		
Inzet innovatiefonds				45	73
Subtotaal lasten	***62.783***	***63.183***	***63.437***	***64.151***	***62.082***
Overige opbrengsten	1.608	1.808	2.157	3.903	3.053
Subtotaal opbrengsten	***1.608***	***1.808***	***2.157***	***3.903***	***3.053***
Totaal netto overige lasten	**61.175**	**61.375**	**61.280**	**60.248**	**59.029**

Netto belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten zijn per saldo € 0,576 mln. lager dan begroot. De kosten voor kwijtschelding en oninbaar zijn per saldo € 0,736 mln. lager. Per saldo een voordeel van € 0,160 mln. op de netto belastingopbrengsten.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Rekening 2023
Zuiveringsheffing	**64.003**	**63.099**	**63.250**	**63.035**	**62.867**
Woonruimten	41.904	41.928	41.950	41.826	40.045
Bedrijven	22.098	21.171	21.300	21.209	22.822
Watersysteemheffing	**71.104**	**71.350**	**71.410**	**71.496**	**66.737**
Gebouwd binnendijks	39.913	40.118	40.127	40.162	36.898
Gebouwd buitendijks	32	32	32	31	31
Ongebouwd binnendijks	6.838	6.842	6.839	6.880	6.639
Ongebouwd buitendijks	36	36	35	37	33
Ongebouwd Wegen binnendijks	601	601	601	603	585
Ongebouwd Wegen buitendijks	1	1	1	1	1
Ingezetenen	23.165	23.134	23.132	23.091	22.015
Natuur	179	181	190	193	185
Directe lozers	340	405	454	498	350
Leges	0	0	0	0	
Totaal belastingopbrengsten	**135.107**	**134.449**	**134.660**	**134.531**	**129.604**
Kwijtschelding	2.343	2.003	2.003	1.904	1.873
Oninbaar	446	444	446	148	413
Totaal kwijtschelding/oninbaar	**2.789**	**2.447**	**2.449**	**2.052**	**2.286**
Netto belastingopbrengsten	**132.318**	**132.002**	**132.211**	**132.479**	**127.318**

Zuiveringsheffing

De belastingopbrengsten voor Zuiveringsbeheer zijn per saldo € 0,968 mln. lager dan begroot.
Bij woonruimten is de realisatie ten opzichte van de begroting stabiel.

Bij de bedrijven daalt het aantal vervuilingseenheden (VE) ten opzichte van de begroting. De prognose voor de tabelbedrijven valt lager uit door minder gunstige bedrijfseconomische omstandigheden. Het niveau aan VE van voor de coronacrisis komt niet geheel terug in het afgelopen jaar. Ook bij de meetbedrijven is de realisatie lager. Met name bij één grote industriële lozer zien we een teruggang in VE als gevolg van de verbeterde efficiëntie van haar gerenoveerde voorzuiveringsinstallatie.

Watersysteemheffing

De belastingopbrengsten voor Watersysteemheffing zijn per saldo € 0,391 mln. hoger dan begroot.
De toename wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door toename bij de gebouwde eigendommen door een hogere WOZ- waarde dan bij de begroting was aangenomen.

Kwijtschelding/oninbaar

De kosten voor kwijtschelding en oninbaar zijn € 0,736 mln. lager dan begroot. De verwachte toename als gevolg van de neerwaartse economische effecten van de coronamaatregelen zijn grotendeels uitgebleven.

8.7 Exploitatierekening naar kostendragers

Netto-kosten per kostendrager

bedragen in € 1.000

Beleidsvelden / kostendrager	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
61-Planvorming	4.132	4.439	4.249	4.250	3.810	440
62-Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.864	8.609	8.755	8.571	8.571	
63-Inrichting en onderhoud watersystemen	27.897	27.841	27.900	28.150	28.150	
64-Bouw en expl. zuiveringstechnische werken	52.883	51.078	51.264	50.753		50.753
65-Inrichting en onderhoud vaarwegen				-0		
66-Vergunningverlening en handhaving keur	1.924	1.923	1.810	1.783	1.452	331
67-Beheersen van lozingen	1.427	1.422	1.870	1.705	1.253	451
68-Heffen en invorderen	3.774	3.824	3.782	3.271	1.747	1.524
69-Bestuur en externe communicatie	3.676	3.688	3.678	3.870	1.974	1.896
60-Centrale ondersteuning	32.248	33.379	33.724	32.449	22.338	10.111
Onvoorzien	1.351	1.351	200			
Incidentele lasten/baten						
Arbeidsgerelateerde voorziening				658	296	362
Innovatiefonds				45	45	
Netto lasten	***138.176***	***137.554***	***137.232***	***135.505***	***69.636***	***65.869***
Belastingopbrengsten	135.107	134.449	134.660	134.531	71.496	63.035
Kwijtschelding	2.343	2.003	2.003	1.904	635	1.270
Oninbaar	446	444	446	148	49	99
Netto belastingopbrengsten	***132.318***	***132.002***	***132.211***	***132.479***	***70.812***	***61.667***
Operationeel resultaat	**-5.858**	**-5.552**	**-5.021**	**-3.026**	**1.176**	**-4.202**
Dividenden	4.300	6.443	6.633	6.633	1.046	5.586
Resultaat voor bestemmen	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**2.222**	**1.385**
Nog te bestemmen resultaat	**-1.558**	**891**	**1.612**	**3.607**	**2.222**	**1.385**
Algemene reserve Watersysteembeheer						
Algemene reserve Zuiveringsbeheer	-1.600	-158				
BR Innovatiefonds Watersysteembeheer				-45	-45	
BR Innovatiefonds Zuiveringsbeheer						
BR Huisvesting Watersyteembeheer	-342					
BR Huisvesting Zuiveringsbeheer	-286					
BR DFB Watersyteembeheer	812	1.191	1.285	2.267	2.267	
BR DFB Zuiveringsbeheer	-142	-142	327	1.385		1.385
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De kosten per beleidsveld zijn opgebouwd uit kapitaallasten, personeelslasten en overige lasten.

De verschillen tussen de realisatie, begroting en bijgestelde begroting 2024 per beleidsveld zijn het directe gevolg van de eerder vermelde voor- en nadelen op met name kapitaallasten, netto overige lasten, toevoeging voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen en belastingopbrengsten.

8.8 Exploitatierekening naar programma's

Op basis van de rechtmatigheid vindt een toelichting plaats van overschrijdingen op de exploitatielasten ten opzichte van de begroting 2024 exclusief dividenden. Deze toelichtingen zijn ingedeeld in categorieën, zoals opgenomen in de kadernota rechtmatigheid van het platform rechtmatigheid. Alle programma's zijn ten opzichte van de begroting en bijgestelde begroting binnen de door het bestuur vastgestelde kaders gebleven.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begr.
Veiligheid	13.977	13.881	14.181	14.029	
Watersystemen	55.960	56.743	56.550	56.891	
Afvalwaterketen	69.697	68.534	68.453	68.209	
Exploitatie lasten	***139.634***	***139.158***	***139.184***	***139.130***	***100%***
Veiligheid	24	25	47	123	
Watersystemen	209	211	329	1.161	
Afvalwaterketen	1.225	1.368	1.576	2.341	
Exploitatie baten	***1.458***	***1.604***	***1.952***	***3.625***	***249%***
Netto exploitatie lasten	**138.176**	**137.554**	**137.232**	**135.505**	**98,1%**

8.8.1 Programma Veiligheid

Het gebied van Waterschap Rijn en IJssel wordt door 138 kilometer primaire waterkeringen tegen rivierwater beschermd. De provincie heeft waterkeringen langs regionale wateren en compartimenterende waterkeringen aangewezen als regionale waterkering.
Deze regionale waterkeringen hebben een totale lengte van 46 kilometer.

Overzicht benutting exploitatiebudget

bedragen in € 1.000

Programma Veiligheid	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begr.
Exploitatie lasten	13.977	13.881	14.181	14.029	
Exploitatie baten	24	25	47	123	
Netto exploitatie lasten	**13.953**	**13.856**	**14.134**	**13.906**	***100%***

Overzicht realisatie netto investeringsvolume

bedragen in € 1.000

Programma Veiligheid	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	*Realisatie-graad*
Bruto Investeringsvolume (incl. HWBP)	44.469	39.380	37.384	38.221	
Cofinanciering	33.536	28.213	26.202	27.055	
Netto Investeringsvolume (incl. HWBP)	**10.933**	**11.167**	**11.182**	**11.166**	**102%**

8.8.2 Programma Watersystemen

Het waterschap zorgt ervoor dat extreem natte en extreem droge situaties zo goed mogelijk worden opgevangen. Extreme situaties gaan door de klimaatsverandering vaker voorkomen. Er is gericht beleid en beheer nodig om het watersysteem daarop voor te bereiden. Voor het overgrote deel van het jaar geldt een gemiddelde beheersituatie. Voor de korte en de (middel)lange termijn ligt er een groot aantal opgaven voor het watersysteem. Voor de uitvoering zijn onder meer waterovereenkomsten afgesloten met de provincies Gelderland en Overijssel.

Overzicht benutting exploitatiebudget

bedragen in € 1.000

Programma Watersystemen	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begr.
Exploitatie lasten	55.960	56.743	56.550	56.891	
Exploitatie baten	209	211	329	1.161	
Netto exploitatie lasten	**55.752**	**56.532**	**56.221**	**55.730**	***100%***

Overzicht realisatie netto investeringsvolume

bedragen in € 1.000

Programma Watersystemen	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	*Realisatie-graad*
Bruto Investeringsvolume	13.666	15.089	14.987	20.896	
Cofinanciering	4.102	4.102	4.102	10.726	
Netto Investeringsvolume	**9.564**	**10.987**	**10.885**	**10.170**	**106%**

De realisatiegraad over 2024 (netto investeringsvolume) is 106% en in lijn met prognoses die in de eerste en tweede Burap zijn afgegeven. Bruto is de realisatiegraad 153%. In 2024 zijn er veel beekherstelprojecten tot uitvoering gekomen die tot dit resultaat hebben geleid. Deze beekherstelprojecten kennen veelal meer dan 50% subsidie en door een nieuwe beschikking is er in 2024 ook meer cofinanciering binnengekomen voor kosten die in voorgaande jaren zijn gemaakt, waardoor de cofinanciering in 2024 hoger is uitgekomen dan gepland.

8.8.3 Programma Afvalwaterketen

Het afvalwater van huishoudens en bedrijven in het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel wordt via gemeentelijke rioolstelsels aangevoerd op de 127 rioolgemalen en 13 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Voor het transport van het afvalwater is 435 km persleiding in beheer. Bij het zuiveren van afvalwater wordt zuiveringsslib geproduceerd.

Overzicht benutting exploitatiebudget

bedragen in € 1.000

Programma Afvalwaterketen	Begroting 2024	Burap 2024-1	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Realisatie vs Begr.
Exploitatie lasten	69.697	68.534	68.453	68.209	
Exploitatie baten	1.225	1.368	1.576	2.341	
Netto exploitatie lasten	**68.472**	**67.166**	**66.877**	**65.869**	***96%***

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de Begroting 2024. De kosten voor materiaal en inhuur bij onderhoud stijgen minder hard dan voorzien. Wel nemen de kosten voor de post slib toe als gevolg van stijging van de kosten voor de ontwatering van slib (het deel dat uitbesteed is). Ook zijn kosten voor het in bedrijf houden van de tijdelijke afvalwaterleiding op RWZI Duiven/Innofase, als gevolg van een persleidingbreuk, ten laste gekomen van 2024.
In 2024 zijn inkomsten gerealiseerd wat niet begroot waren; uitkering van Life subsidie op de Kaumera en de teruggave van BTW op locaties waar biogas wordt geproduceerd.

Overzicht realisatie netto investeringsvolume

bedragen in € 1.000

Programma Afvalwaterketen	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	*Realisatie-graad*
Bruto Investeringsvolume	15.307	15.230	15.213	18.706	
Cofinanciering	320	243	225	232	
Netto Investeringsvolume	**14.987**	**14.987**	**14.988**	**18.474**	**123%**

De realisatiegraad over 2024 (netto investeringsvolume) is 123% en in lijn met prognoses die in de eerste en tweede Burap zijn afgegeven. Er blijven wel zorgen over de beschikbaarheid van personeel in de projectuitvoering en vergunningentrajecten waardoor planvorming meer tijd in beslag neemt.

8.8.4 Vaarwegtaak Oude IJssel

De provincie Gelderland heeft het beheer van de regionale vaarweg Oude IJssel ondergebracht bij het waterschap. Het gaat hier om de voor de beroepsvaart aangewezen vaarweg tussen Doesburg en Doetinchem. Naast het vaarwegbeheer dat zich richt op de instandhouding van de Oude IJssel is er nog een andere vorm van beheer waar wij zorg voor dragen, namelijk het nautisch beheer. Deze vorm van beheer richt zich op een soepele en veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer.

Overzicht realisatie netto investeringsvolume

bedragen in € 1.000

Programma Vaarwegen	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	*Realisatie-graad*
Bruto Investeringsvolume	3.735	2.902	3.484	2.969	
Cofinanciering	3.735	2.902	3.484	2.969	
Netto Investeringsvolume	**0**	**0**	**0**	**0**	**100%**

In 2024 zijn de sluis en brug in Doesburg grondig aangepakt, hierbij zijn onder meer de sluisdeuren vervangen, drempel verlaagd en zijn er aanpassingen gedaan om de veiligheid voor met name de recreatievaart te vergroten.

8.9 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten betreffen posten die de begroting/het rekeningsaldo incidenteel beïnvloeden.
In begrotingsjaar 2024 zijn er geen incidentele baten of lasten gerealiseerd.

8.10 WNT-verantwoording 2024

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) stelt regels aan de openbaarheid en aan de hoogte van deze inkomens. Voor de waterschappen geldt de functie van secretaris- directeur als topfunctionaris, zodat daarop de openbaarheid van toepassing is.

Naam	drs. C. Roos
Functie	secretaris directeur

Jaar		**2023**		**2024**
Aanvang en einde functievervulling		1/1-31/12		1/1-31/12
Omvang dienstverband (in FTE)		1,00		1,00
Dienstbetrekking?		Ja		Ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	223.000	€	233.000
Bezoldiging				
Beloning [1)]		168.422		165.105
Belastbare onkostenvergoedingen	€	713	€	397
Beloningen betaalbaar op termijn	€	22.467	€	23.347
Subtotaal	€	191.602	€	188.849
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€	-	€	-
Totaal bezoldiging	**€**	**191.602**	**€**	**188.849**

1) De hier vermelde vergoeding is inclusief werkgeverslasten.

8.11 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 14 januari 2025 heeft het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uitspraak gedaan in de zaak over de bollenplaatvloer. Het Hof heeft aangegeven dat er technisch sprake is van een gebrek. Alleen is er geen sprake van juridische aansprakelijkheid van de aannemer. Waterschap Rijn en IJssel had deze zaak aangespannen tegen de aannemer die ons kantoorpand in 2008 heeft gebouwd. Er wordt nog beoordeeld of het waterschap in cassatie (beroep) gaan bij de Hoge Raad.

Hoofdstuk 9 Verplichte Paragrafen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken verplichte paragrafen worden opgenomen. Ook worden de opbrengsten van de Waterschapsbelastingen verantwoord.

9.1 Uitgangspunten en normen

De financiële uitgangspunten, zoals ze in de Begroting 2024 zijn opgenomen, wijken voor het rente-omslagpercentage af. We gingen uit van een rentepercentage van 2,33% en dit is 2,03% geworden.

9.2 Lopende en voorgenomen investeringen

De lopende en voorgenomen investeringen zijn in de programma's opgenomen. Het beschikbaar stellen van de investeringskredieten geschiedt door het bestuur op basis van afzonderlijke investeringsvoorstellen. Voor de onderhanden en nieuwe projecten werken we met een netto-investeringsvolume. Onderstaand de realisatie van dit volume in 2024 ten opzichte van de begroting.

bedragen in € 1.000

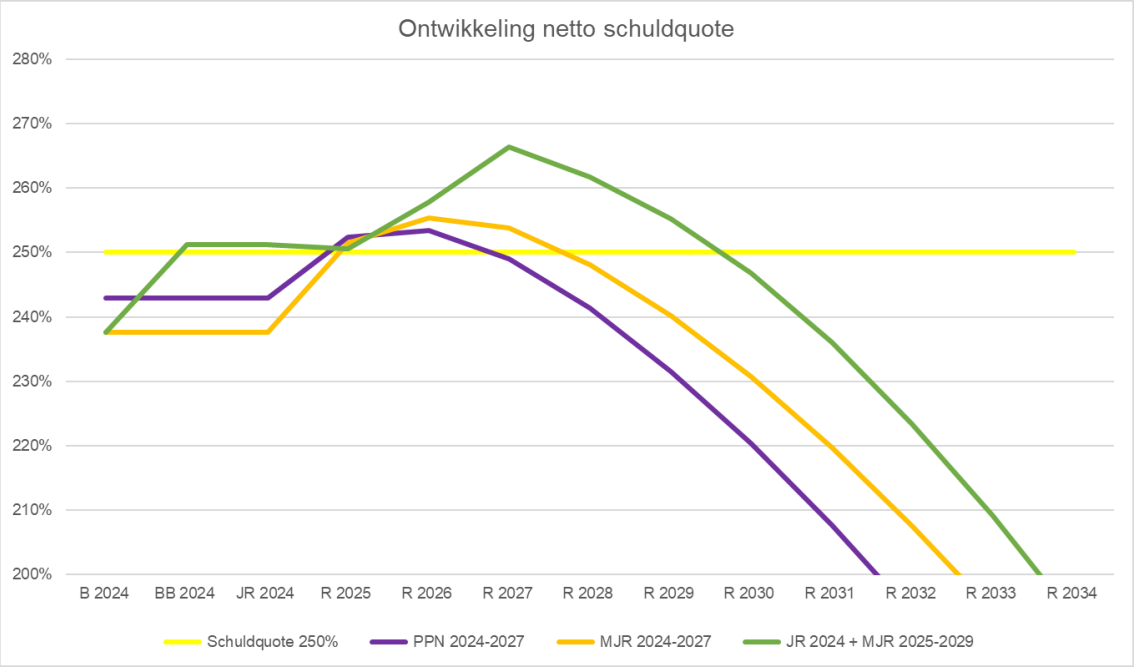
	Begroting 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Realisatie 2024	Realisatie-graad
Veiligheid	44.469	39.380	37.384	38.221	86%
Watersystemen	13.666	15.089	14.987	20.896	153%
Afvalwaterketen	15.307	15.230	15.213	18.706	122%
Vaarwegen	3.735	2.902	3.484	2.969	79%
Subtotaal bruto Investeringsvolume	**77.177**	**72.601**	**71.067**	**80.792**	***105%***
Subtotaal cofinanciering	*41.693*	*35.460*	*34.013*	*40.982*	*98%*
Investeringsvolume netto	**35.484**	**37.141**	**37.054**	**39.810**	**112%**

9.3 Uiteenzetting financiering positie

Op 22 november 2011 heeft het algemeen bestuur een 'Treasurystatuut van Waterschap Rijn en IJssel" vastgesteld. Hierin zijn de afspraken vastgelegd over de wijze waarop financieringsactiviteiten volgens wet- en regelgeving, binnen de organisatie plaatsvinden. Het statuut beoogt hiermee het financierings-beleid transparant te maken waarbij de risico's worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Duurzaam Financieel Beleid

De laatste jaren is er meer aandacht voor de ontwikkeling van schulden bij decentrale overheden. In het nieuwe bestuursakkoord is de ambitie van het vorige bestuursakkoord in stand gebleven om de schuldquote af te bouwen. Om dit te realiseren worden periodiek voorstellen uitgewerkt die gericht zijn op het aanpassen van ons afschrijvings- en activeringsbeleid. In de figuur hieronder wordt de (verwachte) ontwikkeling van onze netto schuldquote afgezet tegen de streefquote van 250% zoals die is vastgesteld in het voorstel Duurzaam Financieel Beleid.

Het verloop van de netto schuldquote (groene lijn JR 2024 + MJR 2025-2029) in percentages geeft het volgende weer. Hierin zien het effect van de hogere realisatie van de investeringen 2024 ook in terug.

Schuld in % van de begroting (netto schuldquote)	Begroting 2024	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
stand eind van begrotingsjaar	**238%**	**251%**	**251%**	**251%**	**258%**	**266%**	**262%**	**255%**

Uitgevoerde transacties in 2024

Langlopende financiering
Er zijn in 2024 geen nieuwe langlopende leningen afgesloten. Op 28 december 2024 is een langlopende lening van € 20,0 mln. afgelost in verband met de einde looptijd van de lening. Het rentepercentage van deze lening bedroeg 0,48%. De lening had een looptijd van 6 jaar.

Kortlopende financiering
In 2024 zijn er ten behoeve van de kortetermijnfinanciering geen leningen afgesloten.

Schatkistbankieren
Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. Op 31 december 2024 was er geen saldo op de schatkistbankierrekening.

Financieringsbehoefte
De kasgeldlimiet wordt gebruikt om aan de kortetermijnfinancieringsbehoefte te voldoen. Hiermee worden met name investeringen (activa) op korte termijn gefinancierd.

Externe toetsing door de toezichthouder
De provincie Gelderland is door de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) aangewezen als toezichthouder. Zij toetst of het waterschap aan de normen in deze wet voldoet. Hierbij zijn twee wettelijke normen te onderscheiden, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

De kasgeldlimiet geeft aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met 'kort geld' mogen financieren. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet in 2024 bedraagt € 34,1 mln. De kasgeldlimiet is binnen de gestelde norm gebleven.

De renterisiconorm is ingevoerd om de looptijden van langlopende leningen te spreiden en daardoor de renterisico's te beperken. Het bedrag aan aflossingen en het leenbedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening mag de renterisiconorm niet overschrijden. Voor de waterschappen is deze norm bepaald op 30% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm bedraagt € 44,5 mln. in 2024.
Het waterschap heeft ook hier aan de gestelde norm voldaan.

9.4 Weerstandscapaciteit, risico's, bestemmingsreserves en voorzieningen

Weerstandscapaciteit (financiële weerbaarheid tegen onverwachte gebeurtenissen)
Om onverwachte tegenvallers met financiële impact op te kunnen vangen houdt ons waterschap reserves aan. Hiermee kan ons waterschap de continuïteit van onze primaire taken garanderen. De hoogte van de hiervoor geoormerkte reserves is gebaseerd op een risicoafweging. Deze risicoafweging (een momentopname) wordt periodiek herijkt.

bedragen in € 1.000

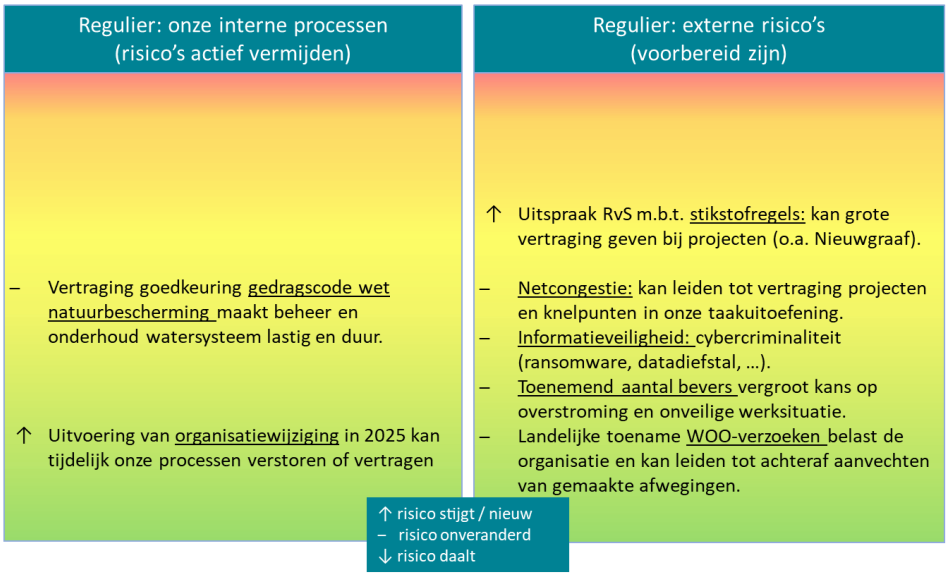
	Rekening 2024	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Weerstandscapaciteit 2024	5.000	2.411	2.589

De minimaal benodigde weerstandscapaciteit in de Begroting 2024 is bepaald op € 5,0 mln. (besluit van het algemeen bestuur, 9 november 2023). In bovenstaande tabel is deze buffer per waterschapstaak weergegeven. In 2024 heeft het waterschap geen beroep hoeven doen op deze reserves.

Actuele risico's in onze reguliere activiteiten (beheerste processen)
We hebben veel aandacht voor de beheersing van onze projecten en interne processen en we zijn alert op externe ontwikkelingen die ons, in positieve of negatieve zin, kunnen raken.

In de figuur worden de belangrijkste onderwerpen weergegeven waar de actieve beheersing van risico's binnen onze taken (waterveiligheid, watersysteem, waterketen, bedrijfsvoering) extra aandacht krijgt. De aangegeven beweging is bepaald ten opzichte van de Burap van triaal 2. De kleurenschaal geeft kwalitatief de zwaarte van het risico aan.

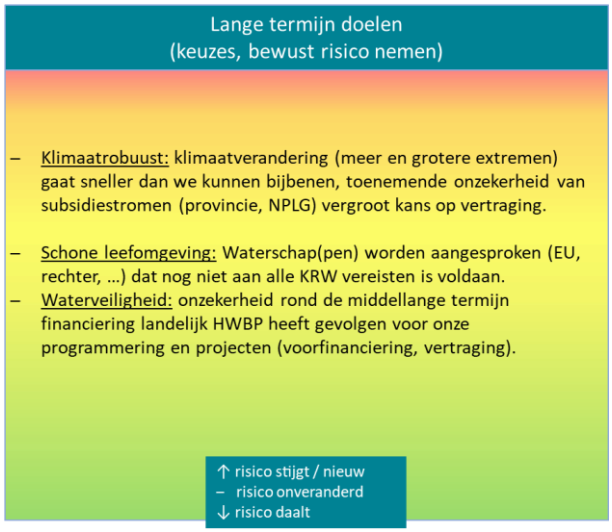
Voor meer informatie over de benoemde onderwerpen wordt verwezen naar de hoofdstukken 2 t/m 7.

In 2024 is aandacht geschonken aan het verder verbeteren van risicomanagement binnen ons waterschap in aansluiting op ontwikkelingen in het vakgebied.

- Onze maatschappij heeft te maken met complexe problemen die zich niet laten vangen in een lijstje met eenvoudige beheersmaatregelen. Een passende methodiek is het voeren van een open risicodialoog met betrokkenen om gezamenlijk het inzicht te vergroten.
- In toenemende mate wordt gebruik gemaakt van scenario's om meer grip te krijgen op hoe de nabije of verre toekomst eruit kan zien, bijvoorbeeld bij crisisbeheersing.

Strategische risico's (op koers naar de gewenste toekomst)

Bij het nastreven van onze lange termijn doelen, zoals bijvoorbeeld benoemd in ons waterbeheerprogramma, hebben we te maken met onzekerheden, kansen en risico's. Risico's zijn in deze context niet per definitie slecht, vaak nemen we bewust een risico als onderdeel van een keuze of afweging. Bij besluitvorming is veelal sprake van onvolledig inzicht in externe invloeden en de consequenties hiervan. We praten hier dus vooral over het omgaan mét deze onzekerheden, kansen en risico's.
Voor meer informatie over de benoemde onderwerpen wordt verwezen naar hoofdstukken 2 t/m 7.

Bestemmingsreserves

In 2024 is er € 0,045 mln. onttrokken uit de bestemmingsreserve Innovatiefonds. Dit betreft voornamelijk uitgaven voor het Platform Arnhem Klimaatbestendig en onderzoek voor vegetatie primaire keringen

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen

Jaarlijks geeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties richtlijnen uit waarmee de hoogte voor pensioenverplichtingen bestuurders wordt bepaald. Een belangrijke factor bij het bepalen van de hoogte van de arbeidsgerelateerde voorziening is de rekenrente waarmee volgens de richtlijnen moet worden gerekend. Als gevolg van de gedaalde rente is de voorziening met € 0,658 mln. verhoogd.

9.5 Waterschapsbelastingen

Belastingopbrengsten
Door de Wet modernisering waterschapsbestel zijn er per 1 januari 2009 drie heffingen:
- Zuiveringsheffing
- Watersysteemheffing
- Verontreinigingsheffing

Kostentoedelingsverordening
Sinds de invoering van de huidige Waterschapswet zijn er regels van kracht voor het vaststellen van de bijdragen in de watersysteembeheerkosten die de diverse categorieën belanghebbenden opbrengen. In de wet is ook opgenomen dat er minimaal eens in de vijf jaar een herberekening moet plaatsvinden van de waardeverhouding binnen het watersysteembeheer. De laatst vastgestelde kostentoedelingsverordening dateert van 9 november 2021 welke met ingang van 1 januari 2022 van kracht is geworden.

Met de opbrengst van de zuiveringsheffing betalen we de kosten voor het transporteren en zuiveren van het afvalwater van woningen en bedrijven. Dit wordt via de gemeentelijke riolering of separate persleidingen op de zuiveringsinstallaties van ons waterschap geloosd.
Met de watersysteemheffing bekostigen we de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en het passieve waterkwaliteitsbeheer (baggeren, monitoren waterkwaliteit, etc.).
Naast de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing innen we ook een verontreinigingsheffing voor lozingen die direct op oppervlaktewater plaatsvinden.
De totaal begrote netto belastingopbrengst over 2024 bedroeg € 132,318 mln. De gerealiseerde netto belastingopbrengst is € 132,479 mln. Een hogere netto belastingopbrengst van € 0,160 mln.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van belastingopbrengsten verwijzen we naar hoofdstuk 8.6.

9.6 Kostentoerekening

De toerekening van de netto lasten (kapitaallasten, personeelslasten en overige lasten) naar beleidsproducten vindt plaats volgens de uitgangspunten zoals beschreven in de BBP–systematiek. De personeelslasten worden verdeeld op basis van de werkelijk bestede uren.

De lasten van de ondersteunende beheerproducten zijn volgens het kostenveroorzakingsprincipe toegerekend aan de taken van het waterschap. Zo worden de lasten van automatisering volgens de verdeelsleutel ‘aantal geautomatiseerde werkplekken’ en de lasten van het personeelsbeleid en –beheer volgens de sleutel ‘aantal formatie-eenheden’ verdeeld. De grondslag voor de toerekening is door het algemeen bestuur op 14 maart 2023 herijkt en is met ingang van 1 januari 2024 van kracht geworden.

Behoort het kostenveroorzakingsprincipe niet tot de mogelijkheden (bijvoorbeeld bij het beleids- en beheersinstrumentarium), dan wordt er een methodiek gehanteerd waarbij de verdeling naar rato van het aandeel van de netto lasten plaatsvindt. In de meerjarenraming worden ondersteunende beheerproducten aan de waterschapstaken toegerekend.

Kostentoerekening per waterschapstaak
Alle kosten en opbrengsten van het waterschap worden toegerekend aan de reglementaire taken. Met ingang van 2009 (Waterschapswet) zijn dat er twee:
- Zuiveringsbeheer
- Watersysteembeheer

Onder het zuiveringsbeheer vallen de kosten die worden gemaakt voor het transport, het zuiveren van afvalwater en de verwerking van slib. Onder het watersysteembeheer vallen de kosten die te maken hebben met de waterkwantiteit, de waterkering en het kwaliteitsbeheer van oppervlaktewater. Het Vaarwegbeheer is geen reglementaire waterschapstaak. De provincie Gelderland heeft de uitvoering van het Vaarwegbeheer van de Oude IJssel opgedragen aan ons waterschap en draagt daarom de netto lasten.

9.7 Verbonden partijen

Een verbonden partij is een rechtspersoon waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Door middel van verbonden partijen kunnen (beleids)voornemens van het waterschap tot uitvoering worden gebracht. In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en de risico’s die daarmee verband kunnen houden, wordt in de jaarstukken een paragraaf opgenomen die aandacht besteedt aan de verbonden partijen.

De volgende rechtspersonen kunnen worden aangemerkt als verbonden partij:

AQUALYSIS

Vestigingsplaats	Zwolle
Doelstelling	Aqualysis is een waterlaboratorium dat zich richt op chemisch, hydrobiologisch en bacteriologisch onderzoek.
Financiële bijdrage	De hoogte van de bijdrage wordt jaarlijks bepaald op basis van de werkelijk afgenomen diensten, uitgedrukt in ILOW-punten. De bijdrage van ons waterschap aan Aqualysis voor 2024 is begroot op € 1,4 mln. en er is € 1,4 mln. gerealiseerd.
Risico	Het jaarresultaat wordt verrekend met de deelnemende partijen.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Het bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap.

WATERSTROMEN B.V.

Vestigingsplaats	Lochem
Doelstelling	Op 30 september 1999 heeft het algemeen bestuur besloten om Waterstromen B.V. op te richten met als doel het ondernemen van activiteiten, die niet tot de kernactiviteiten van het waterschap behoren. Waterstromen B.V. voert marktactiviteiten uit op het gebied van afvalwaterzuivering.
Ontwikkelingen	De financiële positie van Waterstromen B.V. is ten opzichte van 2024 verbeterd. Het verwachte jaarresultaat over 2024 is nog niet bekend.
Financiële bijdrage	Zie “Financieel belang”
Risico	Het aandelenkapitaal bedraagt per 31 december 2024 ad. € 9,0 mln.
Financieel belang	Het waterschap is enig aandeelhouder. Over het verslagjaar 2023 heeft Waterstromen € 0,540 mln. dividend toegekend aan het waterschap.

EUREGIO

Vestigingsplaats	Gronau (D)
Doelstelling	De Euregio heeft als taak de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren.
Financiële bijdrage	De bijdrage van ons waterschap bedraagt € 9.000 per jaar.
Risico	Geen
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	De Euregio heeft twee bestuurslagen te weten een algemeen bestuur en een raad. De Euregio-Raad bestaat uit 84 vertegenwoordigers, 42 uit Duitsland en 42 uit Nederland.

GEMEENSCHAPPELIJK BELASTINGKANTOOR LOCOCENSUS – TRICIJN (GBLT)

Vestigingsplaats	Zwolle
Doelstelling	GBLT, opgericht per 1 januari 2011, heft en int waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen voor vijf waterschappen en tien gemeenten. Voor deze gemeenten geeft GBLT ook uitvoering aan de Wet WOZ. Uitgangspunt daarbij is de hoogste kwaliteit, tegen zo laag mogelijke kosten.
Financiële bijdrage	Elke deelnemer betaalt de voor het jaar verschuldigde algemene en bijzondere bijdragen op basis van de begroting van GBLT. De bijdrage van ons waterschap aan GBLT voor 2024 is begroot op € 2,8 mln. en is uitgekomen op € 2,3 mln. Dit ligt onder het begrotingsniveau doordat een aantal kostenposten gunstiger uitvielen dan begroot.
Risico	Het positieve jaarresultaat 2024 wordt verrekend met de deelnemende partijen.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van GBLT. De bestuursleden zijn allen afgevaardigden van de vijf waterschappen en zeven gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter, een dagelijks bestuurslid van de waterschappen en een dagelijks bestuurslid van de gemeenten.

HET WATERSCHAPSHUIS (hWh)

Vestigingsplaats	Amersfoort
Doelstelling	Het Waterschapshuis heeft tot taak als ondersteunende organisatie en aankoopcentrale te fungeren voor de waterschappen en daarmee een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de informatie- en bedrijfsprocessen ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering door de waterschappen.
Financiële bijdrage	De deelnemers betalen de instandhoudingskosten voor Het Waterschapshuis. De kostenverdeelsleutel voor de instandhoudingskosten ligt vast in de bijdrageverordening. Voor de diensten en bijdrage die het waterschap afneemt van het Waterschapshuis is in 2024 begoot op € 1,2 mln.
Risico	Het risico beperkt zich tot de kosten van de producten waaraan het waterschap deelneemt en de jaarlijkse kosten van de bedrijfsvoering.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Geen

NWB-BANK

Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) financiert de publieke waterschap sector, overheden, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidzorg en onderwijs, hiernaast is de NWB-bank en financieringspartner voor de verduurzaming van Nederland
Financiële bijdrage	Zie “Financieel belang”
Risico	Het aandelenkapitaal bedraagt per 31 december 2024 € 0,691 mln.
Financieel belang	Het waterschap heeft ongeveer 10% van het totale geplaatste aandelenvermogen van de NWB-bank. Over het verslagjaar 2024 is € 6,093 mln. aan dividend toegekend.
Bestuurlijk belang	Het waterschap is medeaandeelhouder van de NWB-bank en heeft stemrecht in de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN (UvW)

Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling	De UvW is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. De UvW vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de 21 waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Financiële bijdrage	De contributie over 2024 bedroeg € 0,688 mln.
Risico	De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2,0 mln. Aan de Unie van Waterschappen. De waterschappen staan garant naar rato van hun deelname.
Financieel belang	N.v.t.
Bestuurlijk belang	Ieder deelnemend waterschap heeft invloed op cruciale besluiten, zoals de vaststelling van de begroting en wijziging van de regeling.

WATERSCHAP RIJN EN IJSSEL ENERGIE HOLDING B.V.

Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding is in 2021 opgericht om deel te nemen in initiatieven en activiteiten voor alternatieve, duurzame of hernieuwbare energieproductie en het opzetten en financieren en in stand houden en/of exploiteren van deze deelnemingen. In 2021 is er één deelneming Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven B.V. Waarvan de holding 100% aandeelhouder is.
Financiële bijdrage	Zie hiervoor Financieel belang.
Risico	Het gestort aandelenkapitaal is € 0. Het algemeen bestuur van het Waterschap Rijn en IJssel heeft op 3 november 2020 ingestemd met een financiële garantstelling van € 21 mln. In 2021 is een leningsovereenkomst afgesloten met een maximaal op te nemen bedrag van € 15,0 mln. voor de bouw van twee windturbines door Waterschap Rijn en IJssel Windenergie Duiven B.V. Hierdoor resteert er nog een op te nemen bedrag onder de garantstelling van € 6,0 mln.
Financieel belang	Het waterschap is enig aandeelhouder het gestort aandelenkapitaal is € 0.
Financiële gegevens	Het waterschap is enig aandeelhouder.

WATERSCHAP RIJN EN IJSSEL WINDENERGIE DUIVEN B.V.

Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling	Productie van elektriciteit door windenergie. De vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, opzetten, in stand houden en exploiteren van één of meer windmolens in de gemeente Duiven.
Financiële bijdrage	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. financiert door middel van een te verstrekken lening. Eind 2024 bedroeg deze lening € 12,0 mln.
Risico	Het niet nakomen van de betalingsverplichting aan de Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. voor rente en aflossing nadat de exploitatiefase is gestart.
Financieel belang	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. is enig aandeelhouder het gestort aandelenkapitaal is € 100.
Bestuurlijk belang	Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven B.V. is een 100% dochter van Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding B.V. waarvan het Waterschap Rijn en IJssel enig aandeelhouder is.

MUSKUSRATTENBESTRIJDING

Vestigingsplaats	Tiel
Doelstelling	Muskusratten en beverratten vormen een risico voor dijken en de natuur. De landelijke strategie is om de muskusratten terug te dringen naar de landsgrenzen. Waterschap Rivierenland voert het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Hollandse Delta en Rivierenland. De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.
Financiële bijdrage	De bijdrage voor 2024 is begroot op € 0,974 mln., de realisatie bedroeg € 0,951 mln.
Risico	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Eventuele over- of onderschrijdingen worden ook op deze wijze verdeeld.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.

COÖPERATIE SAMENWERKING KAUMERA

Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling	De coöperatie sluit overeenkomsten met haar (Waterschaps)leden om zo tot een doorontwikkeling van de kwaliteit en modaliteit van de grondstof Kaumera te komen. Alsook (waar nodig) het vergroten van het productievolume van de grondstof Kaumera. Daarbij is de coöperatie (deels) eigenaar van de Kaumera Sales & Services B.V.
Financiële bijdrage	De financiële bijdrage in 2024 is € 0,170 mln. Dit bedrag bestaat uit € 0,045 mln. aan de bijdrage voor de coöperatie en € 0,125 voor bijdrage via de coöperatie aan Kaumera Sales en Services B.V.
Risico	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Er is geen aandelenkapitaal in de coöperatie.
Financieel belang	De samenwerking is vormgegeven in een coöperatie, hier wordt contributie voor betaald (zie financiële bijdrage) er is geen verder belang.
Bestuurlijk belang	Het waterschap is lid van de coöperatie en neemt deel aan de algemene vergadering, het hoogste orgaan van de coöperatie. In deze vergadering worden de belangrijkste besluiten rondom deze organisatie genomen.

9.8 EMU-saldo

Ter bescherming van de euro is in het EU-stabiliteitspact onder andere vastgelegd dat het EMU-tekort van een lidstaat niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Er is sprake van een EMU-tekort als de uitgaven van de overheid in een jaar de inkomsten van dat jaar overstijgen. Het gaat om het totaal van de gehele overheid.
De inzet van het kabinet is om de ruimte voor de decentrale overheden te laten dalen tot 0,3% van het BBP. Er is geen afzonderlijke afspraak over de verdeling van het normeringspercentage voor de waterschappen. In het financieel akkoord tussen het Rijk en de decentrale overheden is afgesproken dat wordt afgezien van een sanctie op overschrijding van het EMU-saldo, zolang er geen sanctie uit Europa volgt.

Mede omdat de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF) uitgaat van een systematiek met referentiewaarden, heeft de Unie van Waterschappen geadviseerd om met deze systematiek te blijven werken. De Unie heeft referentiewaarden voor 2024 berekend. De EMU-referentiewaarde voor ons waterschap bedraagt voor 2024 € 23,0 mln.

bedragen x € 1.000

Opbouw EMU-saldo	**Begroting 2024**	**Realisatie 2024**	**Rekening 2023**
1. Exploitatiesaldo	**-1.558**	**3.607**	**6.305**
2. Invloed investeringen (zie bijlage 1 Staat van Vaste Activa)			
-/- Bruto investeringsuitgaven	77.177	80.792	52.889
+ Investeringsubsidies en bijdragen	41.693	40.982	19.885
+ verkoop materiële activa en immateriële activa			
+ afschrijvingen	24.647	24.352	23.100
3. Invloed voorzieningen (zie hoofdstuk 8.4)			
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie		690	505
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie			
-/- onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	300	302	306
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen			
4. Invloed reserves (zie hoofdstuk 8.4)			
-/- eventuele betalingen rechtstreeks uit reserves			
+ eventuele externe vermeerderingen reserves			
5. Deelnemingen en aandelen			
-/- boekwinst			
+ boekverlies			
EMU-saldo	**-12.695**	**-11.463**	**-3.400**
EMU-referentiewaarden Rijn en IJssel			
EMU-saldo normering	**-23.000**	**-23.000**	**-17.400**

**) Bron: Brief van 28-09-2023 UvW EMU-Referentiewaarden, indicatieve EMU-referentiewaarden van de waterschappen voor de periode 2024-2028, gebaseerd op ramingen (ontwikkeling) BBP door CPB in september en augustus 2023.*

9.9 Risico's m.b.t. fraude en integriteit

De termen fraude (opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te verkrijgen) en integriteit (vasthouden aan normen en waarden, ook als deze van buitenaf onder druk staan) dekken tezamen een brede lading. Bij interne gesprekken hierover beperken we ons niet tot de strikte definities: alle vormen van ongewenste gebeurtenissen en gedragingen kunnen ter sprake komen. Naast incidenten die ons van buitenaf "overkomen" hebben we daarbij ook oog voor ons eigen gedrag.

Bij de beheersing van fraude- en integriteitsrisico's steunen we op drie pilaren. De eerste pilaar is ons control framework waarbij zowel de eerste, tweede én derde lijn een rol hebben. Veel algemene beheersmaatregelen zijn ook effectief tegen fraude- en integriteitsrisico's. Zo is het "4 ogen principe" niet alleen gericht op het voorkomen van vergissingen maar ook effectief tegen bepaalde typen fraude. Op deze wijze is het totaal aan beheersmaatregelen ook een belangrijke belemmering voor fraude- en integriteitsrisico.

De tweede pilaar is bewustzijn bij onze mensen. We werken met elkaar en met onze partners op basis van vertrouwen en het is een illusie dat het risico volledig kan worden uitgesloten met fysieke controls. Daarom zetten we (met name in de 1e en 2e lijn, waar het werk gebeurt) sterk in op het hoog houden van het bewustzijn bij onze mensen, het promoten van transparante werkwijzen en het zo laag mogelijk maken van de drempel om opvallende zaken te melden.

Derde pilaar is onafhankelijke toetsing. Vanuit de derde onafhankelijke lijn wordt frauderisico actief onderzocht. Dat gebeurt jaarlijks in onze Verbijzonderde Interne Controle (VIC), waar wordt ingezoomd op beheersing van materiële financiële processen. De VIC in 2024 heeft geen bijzonderheden aan het licht gebracht. Daarnaast wordt periodiek (laatstelijk in 2023) een specifieke fraude-risicoanalyse uitgevoerd waarin naar verbetering van processen en bewustzijn wordt gezocht.

9.10 Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2024. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. **De actieve openbaarmakingsplicht voor de zeventien verplichte categorieën documenten;**
   De Woo verplicht overheden om – gefaseerd - actief documenten uit zeventien informatiecategorieën te publiceren. Het waterschap heeft in 2024 via de verschillende platforms en de landelijke Woo-index informatie gepubliceerd over de categorieën; Wetten en algemeen verbindende voorschriften; overige besluiten van algemene strekking, vergaderstukken van het algemeen bestuur, organisatie en werkwijze en de bereikbaarheidsgegevens.
2. **De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder 1 vermelde categorieën;**
   In 2024 zijn nog geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.
3. **De passieve openbaarmaking;**
   In 2024 zijn 16 Woo verzoeken gedaan. Hierbij zijn 3.761 documenten openbaar gemaakt.
4. **De informatiehuishouding;**
   In 2024 is een zaaksysteem verder geïmplementeerd en daarbij zijn de netwerkschijven verder opgeschoond.
5. **De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon;**
   Het waterschap beschikte heel 2024 over een Woo-contactpersonen.
6. **Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren;**
   Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Vanuit het waterschap is een implementatieteam voor de Woo opgericht. Daarnaast is stapsgewijs de interne organisatie geïnformeerd door presentaties te geven

Besteding subsidie
De rijksoverheid stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en om de extra uitvoeringskosten a.g.v. de Woo te dekken. In 2024 heeft het waterschap in totaal € 165.900 aan middelen ontvangen. De middelen zijn in 2024 als volgt ingezet:

- *Beheer en onderhoud*
  Ten behoeve van de actieve en passieve bekendmaking en de verbetering van de informatiehuishouding zijn diverse systemen aangeschaft en/of opgezet.
- *Extra kwaliteitsmanagement*
  Het extra kwaliteitsmanagement zit in het creëren bewustwording en in opleidingen en trainingen
- *Formatie management Woo*
  Medewerkers zijn aangewezen die structureel werkzaamheden verrichten ten behoeve van de uitvoering van de Woo.
- *Contactfunctionaris*
  Deze functionaris is aangewezen.
- *Actief openbaar te maken documenten*
  Structurele activiteiten om de (werk)processen te onderzoeken en waar nodig te verbeteren om de informatiehuishouding op orde te krijgen.

9.11 Continuïteitsparagraaf

Bij het opstellen van de jaarstukken is het bestuur van het waterschap uitgegaan van de continuïteitveronderstelling. Hierbij zijn er geen redenen of aanleidingen die een gerede twijfel doen ontstaan over de mogelijkheid van Waterschap Rijn en IJssel om de continuïteit waarborgen.

Hoofdstuk 10 Overige gegevens

10.1 Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT p1

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT p2

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT p3

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT p4

10.2 Vaststellingsbesluit

Het algemeen bestuur van Waterschap Rijn en IJssel;
gelet op de artikelen 105 tot en met 107 van de Waterschapswet;

besluit:

vast te stellen de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening) 2024 te weten:

		bedragen in € 1.000
Balans		
Balanstotalen	**€**	**433.090**
Rekening van lasten en baten		
Totaal van lasten en baten	**€**	**148.291**
Positief resultaat (voor bestemmen)	**€**	**3.607**

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 6 mei 2025.

de secretaris-directeur, **de dijkgraaf,**

drs. C. Roos **drs. H.Th.M. Pieper**

Kerngegevens 2024

Algemeen			
Inwoners			ca. 628.000
Gemiddeld aantal inwoners per km²			322
Oppervlakte waarvan de bodemgesteldheid is:			ca. 195.000 ha.
- zandgrond 66%;	-	kleigrond 24%;	
- veengrond 2%;	-	overig 8%.	
Inliggende gemeenten			21
Provincies			2
Reglementaire taken			2
Gedelegeerde taken door provincie			1
Formatie 2024			497 FTE
Bestuur			
Het waterschapsbestuur van Rijn en IJssel bestaat uit 30 zetels en de volgende fracties			
- BBB			9
- Water Natuurlijk			5
- Partij van de Arbeid (P.v.d.A.)			4
- CDA			3
- VVD			2
- Vrienden van de Berkel			2
- OndernemendWater			1
Geborgde zetels			
- Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE)			2
- Land- en Tuinbouworganisatie (LTO)			2
Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 heemraden en de dijkgraaf.			
Zuiveringsbeheer			
Rioolwaterzuiveringsinstallaties			13
Persleidingen			430 km
Gemalen			125
Te zuiveren afvalwater per jaar			ca. 66 mln. m^3
Hoeveelheid slib per jaar			50.000 ton
Watersysteembeheer			
Land			193.050 ha
Water (excl. kleine watergangen)			ca. 1.800 ha
Zwemwaterlocaties			18
Stedelijk gebied			23.500 ha
Hoofdwaterlopen			3.549 km
Gemalen			65
Stuwen			2.092
Primaire keringen			138 km
Regionale en overige niet primaire keringen (incl. kades)			395 km
Financieel 2024			
Belastingopbrengst			€ 134,5 mln.
Jaarresultaat voor bestemming			€ 3,6 mln.
Investeringsvolume bruto			€ 80,8 mln.
Investeringsvolume netto			€ 39,8 mln.

Bijlagen horende bij de Jaarstukken 2024

Bijlage 1 – Staat van vaste activa

bedragen in € 1.000

Omschrijvings beleidsveld	Aanschafwaarde per 01-01-2024	Investeringen / Mutatie	Afschrijvingen t/m 01-01-2024	Boekwaarde per 01-01-2024	Afschrijving 2024	Boekwaarde per 31-12-2024	Rente	Kapitaals-lasten totaal
Immateriële activa								
Planvorming	267	4	99	168	54	118	3	57
Aanleg en onderhoud waterkeringen (HWBP)	67.226	6.629	17.699	49.527	4.286	51.870	1.126	5.412
Inrichting en onderhoud watersystemen	2.918	708	1.132	1.786	724	1.770	44	768
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	3.473	166	1.623	1.850	439	1.577	37	476
Bestuur en externe communicatie	908		520	388	183	205	6	189
Ondersteuning		80			17	63	2	19
Subtotaal immateriële activa	74.792	7.587	21.073	53.719	5.703	55.603	1.218	6.921
Immateriële activa (onderhanden werk)								
Immateriële activa (investeringen 2024)	7.588	-408		7.588		7.180		
Immateriële activa (voorbereidingskrediet 2024)	227	-130		227		97		
Subtotaal immateriële activa (onderhanden werk)	7.815	-538		7.815		7.277		
Totaal immateriële activa	**82.607**	**7.049**	**21.073**	**61.534**	**5.703**	**62.880**	**1.218**	**6.921**
Materiële activa								
Aanleg en onderhoud waterkeringen	22.926	1.329	10.591	12.335	711	12.953	277	988
Inrichting en onderhoud watersystemen	155.671	7.548	64.674	90.997	4.786	93.759	2.005	6.791
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	302.369	13.250	153.382	148.987	10.324	151.913	3.278	13.602
Vergunningverlening en handhaven keur	240		130	110	48	62	2	50
Beheersen van Lozingen	69		63	6	6			6
Bestuur en externe communicatie	3.554		1.422	2.132	103	2.029	43	146
Ondersteuning	39.594	3.044	19.267	20.327	2.671	20.700	461	3.132
Subtotaal materiële activa	524.423	25.171	249.529	274.894	18.649	281.416	6.066	24.715
Materiële activa (onderhanden werk)								
Materiële activa (investeringen 2024)	25.416	7.213		25.416		32.629		
Materiële activa (voorbereidingskrediet 2024)	1.018	72		1.018		1.090		
Grondpot	5.575	1.367		5.575		6.942		
Subtotaal materiële activa (onderhanden werk)	32.009	8.652		32.009		40.661		
Totaal materiële activa	**556.432**	**33.823**	**249.529**	**306.903**	**18.649**	**322.077**	**6.066**	**24.715**
Financiële vaste activa								
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	9.000			9.000		9.000	183	183
Bestuur en externe communicatie	691			691		691	14	14
Ondersteuning	2.279	-302		2.279		1.977	46	46
Subtotaal	**11.970**	**-302**		**11.970**		**11.668**	**243**	**243**
Totaal Generaal	**651.009**	**40.570**	**270.602**	**380.407**	**24.352**	**396.625**	**7.527**	**31.879**

Bijlage 2 – Staat van langlopende leningen

bedragen in € 1.000

	Stand per 01-01-2024	Vermeer-deringen	Verminderingen gewone aflossing	Extra aflossing	Stand per 31-12-2024
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	355.202	0	20.578		334.624
Waarborgsommen	5				5
Totaal	***355.207***	***0***	***20.578***	***0***	***334.629***
Reguliere aflossing 2025 *)			578		
Gemiddelde looptijd			22		

*) Toelichting op reguliere aflossing 2025:
Op grond van de wet- en regelgeving wordt in dit overzicht ook de aflossingsverplichting voor het volgende begrotingsjaar vermeld. In 2025 worden, naast de reguliere aflossingen, geen langlopende leningen afgelost.

Bijlage 3 – Renteomslag

Financiering van de kapitaaluitgaven en de renteomslag

Renteberekening *bedragen in € 1.000*

Boekwaarde 01-01-2024	340.583		
Investeringsvolume 2023	33.004		
Boekwaarde 01-01-2024 (inclusief IV)		373.587	
Boekwaarde 31-12-2024		348.687	
Gemiddeld per jaar			**361.137**
Leningen			
Vaste financieringsmiddelen 01-01-2024		355.207	
Vaste financieringsmiddelen 31-12-2024		334.629	
Gemiddeld per jaar			**344.918**
Reserves en voorzieningen 01-01-2024		47.747	
Reserves en voorzieningen 31-12-2024		51.742	
Gemiddeld per jaar			49.745
Netto kapitaaltekort			**-33.526**

Renteomslagpercentage

Rente van geldleningen	7.533				
Gemiddelde boekwaarde 2024	361.137	x	100%	=	**2,1%**

Bijlage 4 – Subsidieregeling SOK 2022-2027

Met de provincie Gelderland is een Samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de periode 2022-2027 (SOK 2022-2027). Deze overeenkomst bestaat uit meerdere subsidiebeschikkingen. Voor enkele van deze beschikkingen is de financiering afkomstig van het Rijk en is een SiSa-verantwoording via het jaarverslag verplicht (zie bijlage 5). SiSa betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. Met SiSa verantwoorden overheden aan de Rijksoverheid hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

Voor de SOK 2022-2027 is in deze bijlage het totaaloverzicht opgenomen. Voor Rijksmiddelen SPUK Natuur en Rijksmiddelen SPUK-versnelling is verantwoording via het jaarverslag verplicht. Voor de Rijksmiddelen SPUK-versnelling zal na het verkrijgen van de beschikking vanaf 2024 verantwoording plaatsvinden.

Kader

SOK-FICHE **FINANCIERING - TOTAALOVERZICHT** *bedragen in € 1.000*

Fiche	Bruto kosten	RSG 3.2 (SOK Prov. GLD)	Bijdrage WRIJ	Overige subsidies/bijdragen				
				POP (EU)	POP (Prov. bijdrage)	ZON (Rijk)	Overig prov.	Overig derden
Totalen	**52.438**	**11.632**	**26.569**	**6.490**	**2.631**	**4.182**	**410**	**524**
RSG 3.2-1 (prov.middelen)	12.654	3.999	3.705	1.676	0	2.750	0	524
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-Natuur)	2.950	1.475	1.475	0	0	0	0	0
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-versnelling NPLG)	8.145	3.535	3.206	474	237	693	0	0
RSG 3.2-2b (rijksmiddelen Natuurpact)	13.236	2.624	4.140	3.673	1.061	740	0	0
Overig	15.453	0	14.043	667	1.333	0	410	0

Het financiële kader vanuit de SOK 2022-2027 is in een viertal beschikkingen vastgelegd. In de regel Overig zijn de project- en procesafspraken opgenomen die niet via de RSG 3.2 subsidieregeling beschikt worden.

Voortgang uitgaven

SOK-FICHE **Uitgaven werkelijk - bruto** *bedragen in € 1.000*

Fiche	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totalen	**660**	**3.372**	**5.319**	**4.038**	**0**	**0**	**0**	**13.389**
RSG 3.2-1 (prov.middelen)	563	1.130	1.977	730	0	0	0	4.399
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-Natuur)	0	210	618	213	0	0	0	1.040
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-versnelling NPLG)	62	777	1.026	1.287	0	0	0	3.152
RSG 3.2-2b (rijksmiddelen Natuurpact)	36	1.256	1.698	1.757	0	0	0	4.746
Overig	0	0	0	51	0	0	0	51

De voortgang in de projecten is goed. De meeste LESA-studies zijn afgerond en veel projecten zitten conform planning in de planuitwerking. Daarnaast zijn er in 2024 veel projecten gestart met de realisatie, bijvoorbeeld Berkel, Borculo-Lochem en Lochem-Almen, de Heksenlaak en de Beurzerbeek benedenloop. En van een aantal projecten is uitvoering doorgezet zoals Elke Druppel De Grond In (EDDGI) en de Landgoederenzone Baakse Beek.

Voortgang provinciale bijdrage vanuit RSG

SOK-FICHE **Uitgaven werkelijk - Provinciaal deel (RSG 3.2)** *bedragen in € 1.000*

Fiche	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totalen	**295**	**815**	**1.919**	**2.682**	**0**	**0**	**0**	**5.711**
RSG 3.2-1 (prov.middelen)	281	565	1.088	262	0	0	0	2.196
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-Natuur)	0	105	309	106	0	0	0	520
RSG 3.2-2a (rijksmiddelen SPUK-versnelling NPLG)	PM 2024	PM 2024	PM 2024	1.596	0	0	0	1.596
RSG 3.2-2b (rijksmiddelen Natuurpact)	14	145	522	718	0	0	0	1.399
Overig	0	0	0	0	0	0	0	0

De provinciale cofinanciering is conform de beschikkingen gebaseerd op de gemaakte subsidiabele kosten en de vastgestelde procentuele bijdrage. Voor de SPUK-versnelling NPLG hebben we de beschikking in 2024 ontvangen. De reeds gemaakte kosten in de periode 2021-2023 kunnen we in 2024 alsnog verantwoorden.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	nvt				
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1	nvt				
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*		
			1	nvt	WRIJ heeft geen beschikking en geen kosten gemaakt in 2024			
IenW	E107	**Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E107/01*	Totale bestedingen (t/m jaar T-1) *Aard van controle R* *Indicator: E107/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E107/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E107/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E107/05*	
			1 5000006813		€ 300.463	€ 300.463	Nee	
LVVN	L7B	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland** SiSa tussen medeoverheden	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/01*	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/06*
			1 Achterhoek	030005 Provincie Gelderland	€ 62.655	€ 1.350.886	Ja	Opgave SiSa 2024 In 2024 is goede vooruitgang geboekt op de planvorming in de 5 landgoederen en het gebiedsproces als geheel. Er is € 62.655 van de SPUK-uitkering besteed in 2024. Dit is 50% van de subsidiabele uitgaven van € 125.310. Cumulatief t/m 2024 is € 1.350.886 van de SPUK-uitkering besteed. Dit is 50% van de subsidiabele uitgaven van € 2.701.773. Hiermee is 100% van het beschikbare budget besteed. De planuitwerking in de deelgebieden is voor het overgrote deel afgerond. De 2e fase van 't Medler is uitgewerkt (uitvoering in 2025) en voor de Wiersse zijn de maatregelen uitgewerkt. Alleen op 't Zelle en Onstein zijn we nog in gesprek met de Landgoedeigenaren over het vaststellen van het voorkeursalternatief. Qua uitvoering zijn in 2024 de 'laatste puntjes' op 't Medler afgerond en is de Baakse Beek in de bossen van de Meene flink dieper gemaakt. Bij Wientjesvoort zijn de slenken gegraven die over enkele jaren de rechte, diepe Baakse Beek vervangen. Daarnaast is de planuitwerking van de Wiersse en het Hackfort verder uitgewerkt start gegaan. Dit betreft een andere financiering, maar is wel belangrijke spin-off van dit project waarbij gebruik gemaakt wordt van de leerervaringen en methoden die hier ontwikkeld zijn. In de gesprekken met de grondeigenaren, grondgebruikers en gebiedspartners is ons primaire doel van een klimaat robuuste systeeminrichting en daarbij passend grondgebruik te allen tijde vertrekpunt en randvoorwaarde. We investeren veel tijd in de keukentafelgesprekken met agrariërs en we merken dat het gedachtegoed beklijft. Dit is een belangrijke basis voor de landbouwtransitie als geheel. Er ontstaat letterlijk en figuurlijk ruimte voor andere vormen van landbouw, passend bij een beekdal, vaak gecombineerd met landschaps- en natuurbeheer. De agrariërs eromheen worden meegenomen in het ervaren dat hogere peilen in hun nabijheid niet tot problemen hoeven te leiden. Hiermee zetten we kleine maar cruciale stapjes in het langjarige proces van landbouwtransitie.
LVVN	L16B	**Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/01*	Naam uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/02*	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle R* *Indicator: L16B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/04*	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/05*	Uitvoeringsprogramma volgens projectplan uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/06*
			1 030005 Provincie Gelderland	SPUK Natuur (incl Gebiedsprocessen Natuurherstel en KRW fiche)	€ 106.446	€ 520.179	€ 0	Ja
			Kopie uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/07*	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/08*	Toelichting per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16B/09*			
			1 *SPUK Natuur (incl Gebiedsprocessen Natuurherstel en KRW fiche)*	Nee	Opgave SiSa 2024 De deelgebiedsuitwerkingen van de Groentose Slinge, de Boven Slinge en het brongebied van de Baakse Beek (terrasrand Lichtenvoorde) zijn in 2024 volledig uitgevoerd. De gebiedsanalyses zijn uitgevoerd en de watersysteemperspectieven zijn gereed. Ook is er een begin gemaakt aan project systeemherstel Boven Slinge. Er is € 106.446 besteed in 2024. Dit is 50% van de subsidiabele uitgaven van € 212.891. Cumulatief is er t/m 2024 € 520.179 van de SPUK-uitkering besteed. Dit is 50% van de subsidiabele uitgaven van € 1.040.358.		

Toelichting op Regeling uitvoeringskosten NPLG-waterschappen *(Beschikkingsnummer 38374844 / Verplichtingennummer 1400013904)*

Met deze regeling wordt door de Minister voor Natuur en Stikstof een subsidie beschikbaar gesteld voor de kosten die waterschappen maken voor capaciteit voor de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijke Gebied. Vastgesteld is dat de verantwoording zoveel mogelijk aangesloten moet worden bij de SISA-methode. In jaarrekening 2023 zijn voor 2023 in totaal € 513.857 aan NPLG-proceskosten verantwoord. Vanwege late bijstelling NPLG-subsidie dienen in jaarrekening 2024 additionele NPLG-proceskosten t.w.v. € 83.729 van 2023 opgenomen te worden in de jaarrekening 2024, conform regelgeving en afgestemd met de subsidieverstrekker. In 2023 is € 300.000 subsidie ontvangen en na een herziene beschikking is in 2024 een aanvullende bijdrage van € 297.586 ontvangen.

Toelichting SiSa regeling IenW E107 - Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Financiële voortgang en contrafinanciering DAW-impuls en EDDGI-projecten Waterschap Rijn en IJssel.

In de beschikking (5000006813) is een subsidie van maximaal € 1.182.000 verleend op grond van de Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.
De subsidie landt op de deelprojecten van het DAW-impuls project (Vragender -Lievelder, Bodemgezondheid en Het Klooster). Verantwoording vindt plaats via de SISA-bijlage IenW E107.
In de onderliggende aanvraag is naast de subsidiabele kosten van het DAW-impuls project ook contrafinanciering vanuit het EDDGI (Elke Druppel De Grond In) project opgenomen.
De contrafinanciering gebeurt door middel van interne personele inzet op het DAW-impuls project en het EDDGI-project, twv € 50 per uur.
Naast de interne personele inzet uren mag de contrafinanciering ook bestaan uit externe kosten die binnen de SOK gedeclareerd worden maar niet binnen DAW-impuls passen (o.a. gewasvergoedingen).

Verantwoording subsidie DAW impulsmiddelen (100% subsidie voor DAW) *bedragen in €*

Projecten	DAW- Vragender Lievelder	DAW - Bodem-gezondheid	DAW - Het Klooster	EDDGI	Totaal
Aanvraag/beschikking	***594.078***	***333.789***	***254.133***	***0***	***1.182.000***
2023					0
2024	224.272	59.889	16.300	0	300.461

Contrafinanciering uren

	DAW- Vragender Lievelder	DAW - Bodem-gezondheid	DAW - Het Klooster	EDDGI	Totaal
aanvraag/beschikking	***2.082***	***878***	***2.080***	***18.600***	***23.640***
2023*				2.239	2.239
2024	560	144	184	6.071	6.959

**) enkel de periode 1-10-2023 t/m 31-12-2023*

Contrafinanciering bedrag *bedragen in €*

	DAW- Vragender Lievelder	DAW - Bodem-gezondheid	DAW - Het Klooster	EDDGI	Totaal
aanvraag/beschikking	***104.100***	***43.900***	***104.000***	***930.000***	***1.182.000***
2023*				111.950	111.950
2024	28.000	7.200	9.200	303.550	347.950

**) enkel de periode 1-10-2023 t/m 31-12-2023*

Bijlage 6 – Zuiveringsrendementen

Percentage voldoen aan de maatwerkvoorschriften
Het percentage waarin de RWZI's voldoen aan de maatwerkvoorschriften geeft aan of de RWZI's aan de lozingseisen voldoen. In deze prestatie indicator wordt het gemiddelde van alle RWZI's bepaald, waarbij omvang van installatie meegewogen wordt. Alle individuele overschrijdingen worden hieronder verantwoord. In de Begroting 2024 is aangegeven dat de RWZI's over het hele jaar gezien 98,5% moeten voldoen. In 2024 is 99,95% voldaan.
2024 was, voor wat betreft de aanvoer van rioolwater een bijzonder jaar. Er waren meer piekmomenten door de regen. Ondanks dat externe gegeven hebben de installaties toch een goede prestatie neergezet.

Rendement van fosfaat en stikstof over het gehele gebied
Bij het bepalen van het gebiedsrendement wordt bekeken hoeveel procent van de inkomende vervuiling alle 13 zuiveringen - bij elkaar opgeteld - verwijderen. Er is géén individuele eis aan het rendement van een zuivering zelf. De individuele RWZI's worden namelijk gestuurd op de individuele lozingseisen van de waterkwaliteit. Wanneer de individuele RWZI's aan die lozingseisen voldoen is er altijd een gebiedsrendement dat hoger is dan de in de begroting gestelde doelstellingen.

Het gebiedsrendement over 2024 komt voor stikstof uit op 87% en voor fosfaat op 86%.

	Influent		**Toetsing**		
	Debiet (dagdebiet)	**Belasting** (CZV)	**% voldoen aan voorschriften**		
RWZI	[m3/d]	I.E. à 150 g TZV	Eerste triaal	Tweede triaal	Geheel 2024
Aalten	5.535	27.023	100	100	100
Dinxperlo	3.649	14.196	100	100	100
Etten	37.902	184.544	100	100	100
Haarlo	13.979	91.716	100	100	100
Holten	6.626	41.760	100	100	99
Lichtenvoorde	6.790	29.494	100	100	100
Nieuwgraaf	60.380	293.709	100	100	100
Olburgen	24.028	116.688	100	100	99,8
Ruurlo	2.719	12.099	100	100	100
Varsseveld	4.619	18.402	100	100	100
Wehl	1.812	8.530	100	100	100
Winterswijk	13.930	62.614	100	100	100
Zutphen	27.620	213.257	100	100	100
Totaal	**209.590**	**1.114.032**	**100,0**	**100,0**	**99,95**
Doelstelling begroting					**98,5**

Bijzonderheden (overschrijding van de formele norm)
Het nalevingspercentage is nèt geen 100%, omdat er kleine overschrijdingen zijn in RWZI Holten en RWZI Olburgen. Volledigheidshalve worden deze overschrijdingen besproken.

RWZI Olburgen
Op 1 dag dit jaar (12 juli) zijn er in Olburgen meer onopgeloste bestanddelen geloosd dan volgens de norm. Op die dag is er veel aanvoer geweest nadat het daarvoor enkele weken droog was. Tevens werden op die dag nieuwe bedrijfsonderdelen opgestart wat niet vlekkeloos verliep.

RWZI Holten
Bij droogweer functioneerde RWZI Holten naar behoren, maar bij piekaanvoeren (regen) bleef de installatie moeite houden met het behalen van de lozingseis van stikstof. Daarom heeft het AB in maart 2021 ingestemd met het investeringsvoorstel 'Holten robuust', waarin een mix van maatregelen is opgenomen. Sinds 2023 is het werk opgeleverd en verbetering zichtbaar. Evenwel heeft de installatie net niet aan de lozingseis van 10 mg/l voldaan (10,4 mg/l, een overschrijding van 4%). Holten blijft gevoelig voor piekaanvoer (regenweer). Er vindt onderzoek plaats naar de oorzaken en welk handelingsperspectief (binnen de bedrijfsvoering, ketenaanpak of investeren) er is om structureel onder de norm te komen.

Toetsing zomergemiddelden
Omdat fosfaat met name in de zomerperiode nadelig is voor het oppervlaktewater, wordt in de periode van 1 april tot en met 31 augustus extra fosfaat verwijderd op de zuiveringen. In veel gevallen door hogere dosering van metaalzouten. In onderstaande tabel zijn de resultaten van de afgelopen zomer weergegeven.

	Fosfaat [mg/l]	
	Realisatie	Norm
	Zomer gemiddelde Gem(rek):	Zomer-norm
RWZI Aalten	0,9	0,8
RWZI Dinxperlo	0,6	1,0
RWZI Etten	0,7	0,7
RWZI Haarlo	0,6	0,5
RWZI Holten	1,0	0,7
RWZI Lichtenvoorde	0,7	0,8
RWZI Ruurlo	0,4	0,8
RWZI Varsseveld	0,5	0,8
RWZI Wehl	0,5	0,5
RWZI Winterswijk	0,3	0,5

Door het natte voorjaar halen 4 van de 10 installaties met een zomernorm het niet. Drie daarvan halen het net niet en één haalt het ruim niet (RWZI Holten zie hierna). In de bedrijfsvoering zijn operationele maatregelen genomen om in de zomer 2025 alle RWZI's aan het zomergemiddelde te laten voldoen.

Nadere toelichting RWZI Holten

RWZI Holten is recent aangepast om te kunnen voldoen aan de stikstofeisen en is sinds medio 2023 in bedrijf. De maatregelen om RWZI Holten structureel aan de lozingseisen te laten voldoen, zijn in 2 fasen geknipt. De eerste fase is nu grotendeels gerealiseerd. De aanpassingen aan de fysieke installatie hebben voor een stabielere bedrijfsvoering gezorgd. Het aanpassen van de gemalenregeling is nog niet doorgevoerd, maar is nu, na Winterswijk als eerste aan de beurt. RWZI Holten blijft gevoelig voor piekbuien (geldt zowel voor stikstof als voor fosfaat), door de lange aanvoerleidingen en de relatief kleine RWZI. We verwachten daarom verbetering van de effluentkwaliteit als de gemalenregeling is geïmplementeerd. Als ook dat onvoldoende effect heeft, is het de overweging om de tweede fase uit te gaan voeren. Dat vraagt een veel grotere investering (meer dan € 10 mln.).
Voor fosfaat waren 2 piekbuien de oorzaak van de overschrijding. Het afgelopen jaar is vooral gefocust op de lozingseis (voortschrijdend jaargemiddelde, waaraan wordt voldaan) en onvoldoende op de zomernorm.